

SZEGEDI EGYETLEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI
INTÉZMÉNYEK LAPJA

XIII. évfolyam 13. szám

1985. október 23.

Ara: 2,30 Ft

„Lobogó az, amit követünk, nem az, amivel takarózunk”

Beszélgetés Szigethy Gáborral

— Korszerűtlen vállalkozásnak látszik, hogy egy irodalomtörténész elhagyja szűkebb szakterületét — az Ön esetében a reformkori magyar irodalmat —, nekilásson egy olyan sorozat, a Gondolkodó magyarok szerkesztésének, amely nem kevesebbet tűz ki céljául, mint hogy bemutassa a magyar szellem történetét — Szent Istvántól Cs. Szabó Lászlóig.

— Ma jobbra a felszines, de mutatósan ötletes dolgokat ítélik korszerűnek, a kis befektetés nagy haszon talmi elve alapján. Nem „korszerű” távlatos programokban gondolkodni; gyakori tapasztalat, hogy a nagy tervekből sok nem válsul meg. Aki kicsiket és óvatosan lép, hamar célba ér. Máresak azért is, mert kicsi és óvatos célt jelölt ki magának.

A Gondolkodó magyarok sorozat szándékomból szerintem nem korszerű, hanem időszzerű vállalkozás. Amikor divat saját várunkba zárkózni, amikor kifizetődő csak egy dologhoz érteni, amikor jól jövedelmez, ha csak magunkra figyelünk, amikor a társadalom nem becsüli értékének megfelelően a szellemet — szóval ma nagyon időszzerűnek és értelmiségi emberhez méltó feladatnak gondolom a magyar történelem fényes csillagjaitól kezdve Széchenyi gondolatát: „Sokan azt gondolják: Magyarország — volt; — én azt szeretem hinni: lesz!” Idézik: nem értik, nem követik. Aki volt és lesz között csak a jelenre

figyel, a jelent sem érti meg. Jövők záloga: múltunk megértése; hogy a magyar történelmet folyamatában, összefüggéseiben, emelkedő és zuhanó hullámaiban lássuk, értsük. Tudnunk kell, honnan jöttünk, ha menni akarunk valahová. Szeretném remélni, hogy a gondolkodva olvasó emberek számára a Gondolkodó magyarok sorozat kötetei ebben a múltból a jövő felé ívelő tájékozódásban tudnak segíteni. Csak a jelen idő gondjaira-bajára érzékeny korunkban e tájékozódás igénye látszatra talán korszerűtlen, mert közvetlen haszonnal nem kecsegtet. De talán épp ezért időszzerű: a Gondolkodó magyarok kötetei sok ember szemét felnyithatják, érzékenyebbé tehetik múltira, jövőre, történelmünk összefüggéseire.

— Ugyancsak meglepő, „korszerűtlen” koncepció, hogy a magyar szellem fejlődésének megrajzolására vállalkozó tudós nem egy írdatlan, háromkötetes, 1500 oldalas munkában adja közre nézetét.

— Tudni vágyó ember vagyok, nem tudós. Nem megmagyarázni szeretném a világot, hanem megérteni. Tanár vagyok; szeretnék segíteni másoknak is a tájékozódásban. Tömör esszékben szeretném megfogalmazni egy-egy jelentős magyar történelmi személyiség szellemi arcképét. És a Gondolkodó magyarok sorozat mozgékony formája, a Magvető kiadta karcsú kötetek nehezen hozzáférhető vagy ritkán olvasott régi remekművek elolvasására csá-

bíthatnak. A jegyzetek az olvasót segíthetik a tájékozódásban. Természetesen, miközben a jegyzeteket írom s olykor egy fél könyvtáron átrágom magam, én is tanulok. A bevezető esszébe így múltbeli, szellemi kalandjaim eredményeit igyekszem belesűríteni. Ezért a magyar történelemről az esszék láncolatában kikristályosodó új látképet tudományos eredménynek tekintem. Egy nehezkes, adatokkal teletsúlyos, kevesek által olvasott, tudományosan mondott dolgozat megírása nem csábított. Gondolkodásra, önálló véleményformálásra készíteni az olvasókat, kezükbe adva hajdani jeles magyarok okos gondolatait, a helyzetükkel szembenező magatartásuk írásos summáját s esszémmel mint lehetséges új látószögben láttatni a múltat — gondolkodó magyarok számára ezt a jövő felé vezető járható útnak gondolom. Talán nem korszerű, de időszzerű útnak.

— Ez persze azt is jelenti, hogy a szerzői gondok mellett a nem kevés munkával járó szerkesztői feladatokat is magára kellett vállalnia. E büszke, szerzői korban alázatos lemondásnak is tekinthetjük ezt a gesztust?

— Hajlamosak vagyunk arra, hogy elragadtattok legyünk önmagunktól, eredményeinktől. Hogy magunkat mutogassuk; lám, milyen érdekesek vagyunk. Mint gondolkodó és író ember, írásaimban én inkább azt szeretném felmutatni: milyen szeretnék lenni. Az ami van dicsérete helyett, az aminek lennie kellene követelményét szeretném megfogalmazni. Így tudatosítani magamban, másokban a változtatás igényét, a betetőzés elutasítását, a megelégedettség haszontalanságát. Nem alázatos lemondás a szerkesztői munka; elvégzendő feladat, szilárd alap építése ahhoz, hogy a világról alkotott véleményemet meg tudjam fogalmazni.

— Az elmúlt öt év során Szigethy Gábor neve a köztudatban eggyé vált a Gondolkodó magyarok sorozattal. Ezt a — nyilván csak a nagyközönség számára — homogén képet egyetlen nagyobb munka egészíti ki: Ön szerkesztette és látta el előszóval a Latinovits Zoltán írásait összegyűjtő „Emlékszem a röpülés boldogságára” című kötetet. Bár e könyv külső alakja, terjedelme, és a benne foglalt anyag jelenidejűségét tekintve nem illeszthető e sorozatba, mégis felmerülhet a kérdés, hogy Latinovits írásbeli munkássága, személyisége és magatartása nem hozható-e

elvi párhuzamba a Gondolkodó magyarok szerzőivel?

— Egyetértek Cs. Szabó Lászlóval, aki kivételesen sötét kornak nevezte a 20. századot a vele készült, nemrég sugárzott tévéinterjúban. De tudomásul kell vennem, ebben a században élek. A múlt megismerése, elmélyedése a magyar történelem régi korszakaiban nem elégséges fogódzó az életbenmaradáshoz és továbbéléshez. Ismerni kell a kort, amelynek lakója vagyok. Számomra Latinovits Zoltán szellemisége legfőképpen azért vonzó, mert gondolkodását, tetteit mindig a közösség érdekei mozgatták. Írásainak gyűjteménye, az Emlékszem a röpülés boldogságára erkölcsi forrás jelenünk megértéséhez. A könyvhéten megjelent 90 000 példány napok alatt eltűnt a könyvesboltokból. Ez azt hiszem, egyértelműen bizonyítja: sokak számára a tisztesség iránytűje Latinovits Zoltán életműve, szelleme — a tisztességet nem sokra értékelő századunkban.

Latinovits Zoltán gondolkodó magyar volt: korszerűtlenségében vádlóan időszzerű alakja mai mindennapjainknak.

— Az Élet és Irodalom június 28-i számában jelent meg „Lobogók: Széchenyi?” című írása, amely bennem azt a kérdést veti fel, hogy bár természetes, hogy minden kor, korszak választ magának hivatalos példaképet, természetes-e, elkerülhetetlen, hogy félreérti, napi céljaira használja fel, tehát nem teljes szellemiségében idézi meg?

— Akinek nevét lobogóra tűzik, annak szellemét szándékkal, szándéktalanul — de meghamisítják. Senki nem született lobogódísznek. Borzasztó vasárnapi nép vagyunk. — jajdult fel Petőfi Sándor, s tiltakozott a hamis szentképek ellen, de sorsát ő sem kerülte el: feltűzték őt is a lobogóra. Igaz, kicsit torzra sikerült az arcképe a nagy fényű szellőlobogásban. Kossuth Lajos, Széchenyi István, Deák Ferenc — mindegyikük neve csillogott már a politika szelétől lobogtatott lobogón. De mintha nem szellemüket, csak torzképüket követnék az utódok.

Manapság ismét Széchenyi István a legfényesebben ragyogó név, mert jelszavunk a gazdaságosság s azt hiszszük, azt akarjuk hinni: Széchenyi is így gondolta. Aztán aki ma egy forintból két forintot csinál, azt hiszi: Széchenyi szellemi örököse. Ma mindenki Széchenyi Istvánra hivatkozik. Kíváncsi vagyok, hányan olvasták a műveit. És főként: nem Széchenyi szellemét kívánjuk megérteni és követni,

hanem botor tetteinket is Széchenyi megemésztetlen szellemével kívánjuk igazolni. Szeretnénk hinni: ha lobogókra Széchenyi nevet hímezzük, nem tévedhetünk el. De nem elég Széchenyi nevét a lobogóra festeni. Lobogó az, amit követünk, nem az, amivel takarózunk. Széchenyi István nevet akkor vesszük lobogónkra, ha valóban Széchenyi István szellemében akarunk cselekedni, élni.

— Mennyire egyértelmű, hogy ma kizárólag Széchenyit kell a lobogókra tűzni. Mészöly Miklós írja „A tágasság iskolája” című esszékötetében: „Mennyi lelkes, gyanútlan, gyanút keltő mini-Széchenyi! De sehol (vagy alig) egy másik Kőlcsey, még törpeként se.”

— Ha egy nevet festenek a lobogóra s azt kell követni, nem azzal van baj, akinek a neve a lobogóra került, hanem aki a lobogót a kezünkbe adta. Petőfi, Kossuth, Széchenyi — fényes nevek, nagyszerű szellemek. De nem háziiorvosok, akik minden bajunkra kész receptet tudnak. Igen, most valóban sokan képzelik magukat mini-Széchenyinek, mert azt hiszik, Széchenyi is kupec volt, mint ők. A Lobogók: Petőfi-korszakban hajlandó volt sok aktatologató kishatalmas a világszabadság hős katonájának tekinteni magát — a magyar szabadságharc már-

tíriának nem: ennyire nem voltak követői lobogójukra pingált példaképüknek!

Kőlcsey Ferenc a magyar reformkor legmélyebb gondolkodója, erkölcsi etalon a magyar történelemben. Nevet lobogóra festeni napjainkban nem látszik célszerűnek; mit csináljunk ennyire töménytelen tisztességgel gazdálkodó-kereskedő mindennapjainkban?

— Napjainkat e tájon gyakorta nevezik a reformkor korának. Kérdés: a reformkor kora azonos-e a reformkorral?

— Reformidőkben élünk, de nem a reformkorban — írtam az említett cikkben. A reformkorban élő emberek nem tudták, hogy ők a magyar reformkor polgárai. Komolyan gondolták Széchenyi gondolatát — a legjobb-bak természetesen, hisz minden kor megtermi a maga gazembereit is — és megpróbálták erejük szerint mindent megtenni azért, hogy nemzetünk, hazánk emelkedjen s taposták az utat a jövő felé. Dolgoztak, harcoltak, építették a jövőt. Reformkor volt: haladt az ország, fejlődött, emelkedett. Ma már tudjuk. Ezért nevezük reformkorunknak. Amikor a Gondolkodó magyarok sorozat szerkesztésébe kezdtem, ezért választottam erkölcsi alapelveként Széchenyi mondatát: „Sokan azt gondolják: Magyarország — volt; — én azt szeretem hinni: lesz!”

LŐRINCZY ATTILA

Csernay László a budapesti nukleáris orvosi kongresszusról (2. old.)

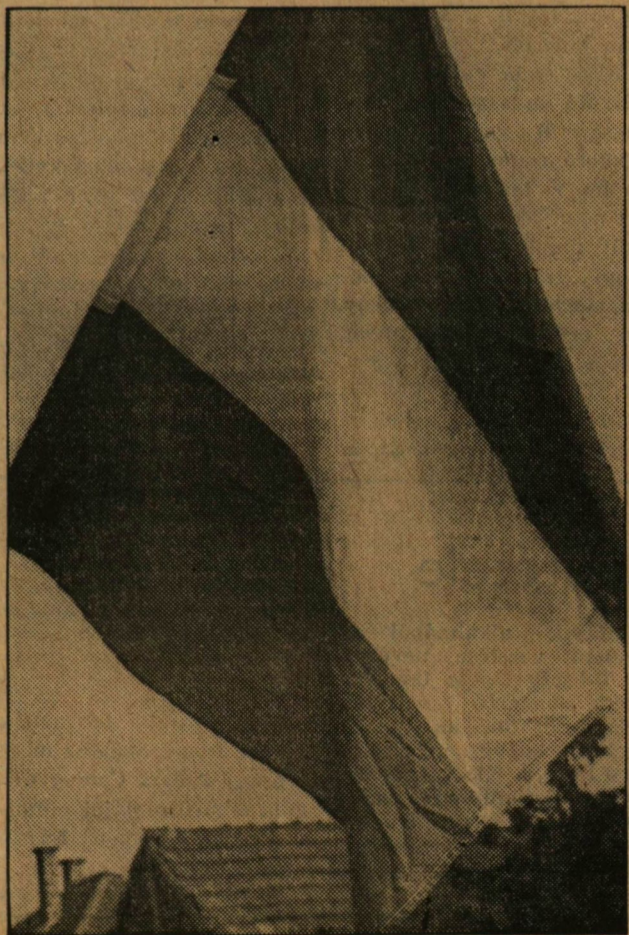
... a kupeceket többre tartják... Sandi István, Lőrinczy Attila, Dlusztus Imre írása (3. old.)

Nuszbaum kalapja — kritika a szegedi színház első prózai bemutatójáról (4. old.)

S. Balogh László beszélgetése Püspöki Nagy Péter szlovákiai magyar történészsel (5. old.)

A királynő mondja, Ellenállhatatlanul — cikkek a szépségkirálynő(k)ről (6. old.)

Elsorvadóban és fejrelállva — Balogh Tamás és Ördögh István írása a hallgatók állóképességéről (7. old.)

Dr. Németh Kálmán

(1924–1985)

Hatvanesztendősen, nyugdíjasévei legelején, váratlanul elhunyt dr. Németh Kálmán, a JATE Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskola volt igazgatója.

Kiskundorozsmán született, s tanulmányai befejezése után pályáját is egy kis falu, Forráskút általános iskolájában kezdte tanítóként. Maga is tanult, matematika-kémia szakos tanári diplomát szerzett, az iskola tanára, majd igazgatója lett. Tíz éven át dolgozott itt, életre szóló tapasztalatokat gyűjtve a tanítás mindennapjaiban. Ettől az időtől lett elkötelezett párttag.

1959-től a Csongrád Megyei Tanács Művelődési Osztályán volt tanulmányi felügyelő. Munkájáért 1962-ben az Oktatásügyi Kiváló Dolgozója kitüntetésben részesült. 1963-ban módja nyílt arra, hogy az oktatás kérdéseit elméleti szinten is tanulmányozhassa. A József Attila Tudományegyetem Pedagógiai Tanszékének lett tanársegédje, majd adjunktusa, 1965-ben doktorált.

Ezután ismét a Csongrád Megyei Tanács Művelődési Osztályán dolgozott, ezúttal osztályvezető-helyettesként. A gyermekekért ebben a pozícióban is sokat tett, ezt bizonyítja a Kiváló Úttörővezető kitüntetés, melyet 1972-ben kapott meg.

Az iskola, a tanítás, szeretett tantárgya visszavonzotta a katedrára. 1974-től a József Attila Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskolájának lett igazgatója. Vértelű pedagógusként elsősorban nevelni akart, a nevelésközpontú iskola híve volt. Tantestületében tudatos pedagógiai szemlélet kialakítására törekedett. Gazdag tapasztalatait szívesen adta át kollégáinak, és az egyetemi Tanárképzési Bizottság tagjaként figyelemmel kísérte, segítette az iskolában gyakorló tanárjelölteket.

Igazgatósága idején tanártársaival a nyugalom, kölcsönös bizalom légkörében dolgozott. Tanítványait szeretettel és igényesen oktatta, s ugyanezt várta el mindenkitől. Mindig kollégái között volt, látta, figyelte, átélte

gondjait, s igyekezett segíteni megoldásukban.

A maga csendes módján, szelíd rábeszéléssel ösztönözték az új tanítási módszerek kikísérletzésére, publikálására, önművelésre. Odafigyelt az iskola életének ezer apró ügyére, a tanulók és szülei gondjaira, a fiatal nevelők beilleszkedésére. Iskolájában rend, fegyelem volt, magas színvonalú oktatómunka folyt, a növendékek mindig ott voltak a tanulmányi és egyéb versenyek legjobbjai között. Dr. Németh Kálmánt 1980-ban Kiváló Pedagógus kitüntetéssel jutalmazták.

35 évi szolgálat után vonult nyugdíjba, a mindennapi iskolai gondokat más, kedve szerinti elfoglaltságokra cserélte föl. Időnként még föl-föltűnt alakja a tanári szobában, együtt kávézott a kollégákkal, lejátszott egyegy parti sakkot. Sok időt töltött unokáival, s szívesen tevékenykedett kertjében. Ezt a verőfényes, szép ősz törtéte ketté a túl korán jött halál.

Nevelőtársai, tanítványai megőrzik emlékét.

DR. VISY CSABÁNÉ

„Itt nem szimfóniát kell költeni”

Dr. Csernay László a budapesti izotópdiaosztikai kongresszusról

Lapunk előző számában beszámoltunk arról, hogy az Európai Nukleáris Medicinai Társaság a közelmúltban dr. Csernay Lászlót, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Izotópdiaosztikai Laboratóriumának vezetőjét, egyetemi tanárt választotta elnökéül, s megbízta az 1987-es budapesti kongresszus megszervezésével. E magas elismerést jelző megbízást követően kerestük föl az orvosegyetem professzorát, s mindenekelőtt a legkézenfekvőbb kérdéssel kezdtük beszélgetésünket:

(Somogyi Levente felvétele)

— Mi az izotópdiaosztika?

— Az izotópdiaosztika — más néven a nukleáris medicina — a klinikai orvostudomány analitikus ágának viszonylag új szakterülete, amely radioaktív izotópok alkalmazásával számos morfológiai és funkcionális információt képes szolgáltatni.

— Milyen előnyökkel szolgál nekünk, magyaroknak az európai társaságban való részvétel?

— Először: szervezettebbé tehető és lényegesen kiterjeszthető az a szakmai kapcsolat, amely a magyar izotópdiaosztika képviselői és az európai kollégák között már fennáll. Másodszor: a budapesti kongresszus, mint az eddigiek, egy nagy kiállítással kapcsolódik, melyen a magyar ipari szakemberek a fejlett technológiát kiválóan tanulmányozhatják. Harmadszor: a jól figyelő kollégák a kongresszuson kitapinthatják azokat a szakmai irányokat, amelyek a jövőben ennek a tudománynak a haladási irányát jelentik. És végül ne feledkezzünk el arról a körülményről, hogy sem nálunk, sem a többi szocialista országban nem osztogatják a dollárt a nyugati kongresszusokon való részvételre, s a budapesti elérhetőbb lesz sok szocialista szakember számára. Úgy érzem, hogy az a két-három-

mint tudomány megalapítása magyar tudós nevéhez fűződik: Hevesy Györgyéhez. Őt — hasonlóan sok hazánkfiához — külföldön jobban ismerik, mint szülőföldjén. Elegendő annyit mondanom, hogy az amerikai nukleáris medicinai társaság legmagasabb kitüntése a Hevesy-emlékérem.

— Milyen feladatokkal kell szembenéznie a budapesti kongresszus szervezőjének?

— A mi szakmánk olyan gyorsan fejlődik, hogy évente kellett találkozoznunk, s az így született tradíció nyomán a kongresszus rendezése számára világos szerkezet alakult ki. Itt nem szimfóniát kell költeni, hanem jól előadni az ötödik szimfóniát. Ebben az esetben már a zenekart értékelik, az előadást, nem a zeneművet. A jól ismert szerkezet tehát könnyebbé teszi számomra, ám több nehézséggel is kell számolni: azokban az országokban, ahol eddig a kongresszust rendezték, a szakma merítési bázisa összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint nálunk. Londonban például harminc olyan laboratórium működik, amely közül a legkisebb is nagyobb, mint a mi legnagyobb laborunk. Magyarországon az izotópdiaosztika kis szakma. Ha két kolléga megbetegedne, vagy hosszabb időre külföldre távozna, ez súlyos nehézségeket okozhatna. Gond az is, hogy az új Kongresszusi Központban nincs elegendő kiállítási terület. A nukleáris medicina iparilag orientált szakma, nagy a kiállítás területigénye. Hogy mást ne mondjak: a Kongresszusi Központban 350 m² állna rendelkezésünkre, ezzel szemben Londonban 1870 m² várta a kollégákat. Lehet, hogy nem lesz csillógoan szép, de a HUNGEXPO kiállítási területét választottuk a kongresszus megrendezésére, amely mindenképpen alkalmasnak tűnik a jó munka feltételeinek biztosítására.

D. I.

Kertész Lajos halálára

Életének 88. évében, szeptember 20-án hunyt el Kertész Lajos karnagy, az egykori zenetanár, zongorista és szolista, Szeged kulturális életének sokáig meghatározó egyénisége. Számos hazai és külföldi rádiófelvétel őrizte, őrizi azt a zenét, amelynek megszólaltatója volt. Az 1936-os Liszt-diszhangversenyen zongorakíséretet játszott, kiváló szolistákat kísért.

Neve hosszú ideig összefonódott a szegedi Egyetemi Énekkar tevékenységével, s keretével. 1938-ban vezetésével háromhetes koncertkörúton szerepelt és énekkar négy lengyel városban. A

második világháborút követően, mikor a magyar kultúra az önmegismertetés minden addiginál nagyobb gondjaival küszködött, Kertész Lajos turnét vezetett Ausztriában és Svájcban. Zürich, Fribourg, Neuchatel, Basel, Innsbruck, Salzburg és Bécs közönsége tapsolt a szegedieknek az 1947-es koncerteken. Ebben az időszakban a Kodály-művek hazai és külföldi népszerűsítését vállalta magára a kórus.

1961-ben — a nyugdíjból visszatérő Kertész Lajos vezetésével — az Egyetemi Énekkar aranydiplomáért szerzett, két évre rá lengyelországi körúton vett részt.

Hosszú, munkás évei alatt Kertész tanár úr tíz énekkart vezetett, tanítványa volt többek között Szalma Ferenc operaénekes és Sapszon Ferenc, a rádió karnagya. Alapítótagja volt a Magyar Zeneművészek Szövetségének, s egy ideig dolgozott a Szegedi Nemzeti Színház művészeti vezetőjeként is. Kiváló munkáját a Munka Érdemrend arany fokozatával és a Szocialista Magyarországiért kiüntetéssel ismerték el.

Kertész Lajos hamvait október 9-én helyezték örök nyugalomra a Belvárosi temetőben.

Néminemű sopánkodások másoknak javára

(második sopánkodás)

Megyek az utcán, sötét van már, égnek a lámpák és egyszer csak puff, akkorát esek, mint egy homokzsák, mert a kapualjból kinyúlit elem egy láb, amit nem vettem észre.

— Na, most megvagy, te nünúke.

— Hogy tetszett mondani? — kérdezem riadtan, miközben leporolom magam, s látom, a láb tulajdonosa alig kisebb, mint a kölni dóm.

— Most pedig akkora pofont kapsz, nünúke, hogy lerepül a fejed. Azt hiszed, ha már firkász vagy, mindent szabad, mi? (... Egyébként jellemző, mindeközben nem másra gondoltam, mint arra: végre valaki fölismert. A második gondolatom azonban már az volt, hogy mégsem ismert föl, sőt végzetesen összetéveszt valakivel, mert azt akarja velem elhíttetni: én voltam az, aki ki akartam rugatni a fiát valahonnét, hogy az én fiam kerüljön oda...)

— Ember — kiállítottam eklatáns retorikával — nézzen már meg jobban, hát úgy nézek én ki, mint akinek akkora fia van? Néz, néz, s egyszerre megszólal: — Tényleg, hiszen maga csak egy suttyó kölök!

— Na látja... most már elmehetek?

— Elmenni éppen elmehet, de a pofont azért megkapja.

— Ne csináljon már ilyet... hiszen maga is tudja, hogy nem én vagyok az!

— De hasonlít hozzá.

Mindannyiunk előtt ismert, hogy az emberek nem félnek a sajtó előtt nyilatkozni, mert tudják: ebből soha, sehol, semmiféle bajuk nem származhat. Rögön mondom is rá példát. Diákokkal készítettem riportot annak idején, megemlítődtek benne a siralmas alberletviszonyok is. „Ha kinyitom az ajtót, feljön a parketta”, mondta az egyik hallgató a saját alberletéről.

Eltelik néhány hét, véletlenül összefutunk: épp akkor szállt volna le a villa-

mosról, s épp azon az ajtón, ahol én föl szállni akartam, azután... — Mit tettél, te szerencsétlen, hogy merted ezt leírni! Az öregúr elolvasta a cikket, és most ki akar dobni! — S miközben ezt erjította, elfelejtett le szállni, én meg elfelejtettem föl szállni... mindezt azért, mert „nyilatkozott” a sajtó előtt. Furcsa vidék ez.

— Nehéz ügy... nagyon nehéz — mondta homlokát ráncolva X. tanár (fényképes riportról lett volna szó), aztán hosszasan hallgatott, néhányat hümmögött, majd így szólt: — Nézze, én nem szeretem a publicitást. Enciklopédiák és lexikonok kérték már tőlem az adataimat, de én nem küldtem egy betűt sem... Amit munkásságomban értékesnek tartok, nem más, mint egy-egy szó, irányély és útmutatás, melylyel segítséget nyújtottam hallgatóimnak. Nem több. De tudja mit? Keresse föl Y. tanár urat, ő bizonyára tudja meg... A lakcímét belemegy? Nem tudja... Jöjjön csak, megkeressük.

— A dolog roppant bonyolult — mondta Y. tanár, és elgondolkodva birizgálta állcsúcsát. — Nézze, én kifejezetten utálok a publicitást, pedig van rá lehetőségem. Amit értékek vélek munkásságomban, csak néhány szó, útmutatás és irányély, mellyel hallgatóim fejlődését elősegítem. De figyeljen csak ide: menjen el X. tanár úrhoz, ő még örülne is ennek...

Nem, nem kellett megkapaszkodnom a szék karfájában: már eleve el sem engedtem. (Mint a későbbiek során kiderült, nem a felsőoktatás embereinek önszanyargató és aszketikus szerénységéről van elsősorban szó, korántsem. — Tudja — mondta Y. tanár —, az embert nemcsak barátok veszik körül munkahelyén, hanem... hm... mások is. Ért engem, ugye?... Sem élőlény, sem pedig holt anyag ezen a Földön nem várja, nem óhajtja, nem kívánja olyan erőteljesen kollégája sikertelenségét, romlását és

bukását, mint az értelmiségi. — Annál jobb — feleltem megvidámodva —, legalább majd irigykednek a tanár úrra.

... De Y. tanár erre már csak legyintett.)

Pontosan már nem tudom, ki volt a következő történet embere, és miről kérdeztem, de nem is nagyon érdekes. Az ötödikzori találkozó mindezenre már „fogadott”, de csak azért, hogy közölje: ő most nem ér rá, dolga van, jöjjen el holnap, azaz hatodszorra.

El is jöttem másnap, az interjúval tíz perc alatt elkészültünk. — A kéziratot majd mutassa be — mondta, és a továbbiakban úgy viselkedett, mintha nem is lennének a szobájában. Mintha a világon sem lennének.

A kéziratot persze „beutaltam”. — Nézze, barátom — mondta egy hét múlva, mire elolvasta —, maga félreírta a dolgokat. Hamis értelmezést ad az ügynek! En ezt nem írom alá! — És sorra kihűzgálta a saját, egy hete elmondott szavait.

Az újságíró ezek szerint valamiféle tedd ide-tedd oda ember, akivel mindent meg lehet csinálni, de akivel vigyázni is, kell, mert hát mit lehessen tudni... Az ő ideje, a munkájába fektetett energia, ugye, semmi, és nagyon könnyű, még annál is könnyebb egy cikkre rá-rámondani: „hülyeség... Őt becenevén emlegeti mindenki, még az is, aki sosem látta, holott ezt semmiféle más foglalkozású emberrel nem lehetne megtenni. Ugyanakkor tény: újságot többnyire csak az ír, aki szereti is ezt a munkát, és valószínűleg boldogtalan lenne, bármilyen mást kellenne csinálnia. Az ilyen apró kellemetlenségek éppúgy beletartoznak életébe, mint a méhszúrás... Azt viszont sosem tudhatjuk: szállong-e a méhek között egy vagy néhány lódarázs?

FARKAS CSABA

Orvosok eskütétele

A Szegedi Orvostudományi Egyetem Általános Orvostudományi Karán végzett hallgatók közül 23-an kezdik meg hivatásuk gyakorlását az egyetemi intézetekben, klinikákon. A pályakezdő orvosok október 10-én esküt tettek a dékáni hivatal tanácskozótermében. A friss diplomásokat első munkavállalásuk alkalmából az egyetem vezetése nevében dr. Telegdy Gyula tanszékvezető egyetemi tanár, orvoskari dékán, az ifjúsági szervezet képviselőjében dr. Pávó Imre, a KISZ-bizottság titkára köszöntötte és valószínűleg eredményes, sikeres gyógyító-, oktató- és tudományos munkát kívánt.

Színházi hír

Október 14-én a JATE Klub Színpad a kecskeméti Katona József Színház meghívására Albert Camus Calligula című drámáját mutatta be a Kelemen László Színpadon.

...a kupecceket többre tartják...

Nem titok: ezeken a hasábkon ezúttal egy olyan divatos és helytel-köznel már köz-hely téma kerül terítékre, mint az *emberi tudás ára*, ha úgy tetszik, *aprópénzre váltásának esélyei* társadalmunkban, egy olyan társadalomban, amely további fejlődését kizárólag a tudományos eredmények egyre fokozottabb felhasználásával képzelheti el. Ezt nevezik a vezércikkben (a most olvasott ugye nem az) a *tudomány gazdasági életbe történő integrálásának*; a gazdaságnak és a politikának nincs más választása ugyanis.

Ha egyszer nincs más választása, akkor joggal várhatná el a tudomány, hogy abból a bizonyos közös kalapból (amely egy-egy aszályos nyár avagy hidegecske téli hatására könnyen átváltozhatik piros pántlikás kalpagból zsíros-likas tökfedővé) a gazdaság mely megtölti azt, s a politika, mely szétosztja a benne levőket, *érdemei arányában juttasson neki is*, ha már a tele (vagy félig) rakás áldásos tevékenységéből is kivette a részét. Mindez persze így túl személytelen, túl általános, és fájdalom, közel százéves probléma, ez utóbbit bizonyítja báró Eötvös Loránd is, 1891-es rektori székfoglaló beszédében: "... (A tudomány) *szükségletét nem lehet és nem szabad a takarékos államháztartásnak rendes mértéke szerint kiszabni.*" Mi van azonban akkor, ha a takarékoság évekig az állam politikájának szintjére emelkedik, s az állam hússzor is megmondolja, mely szférákat preferálja a korábbi és melyeket annál kisebb mértékben? Logikus, hogy egy ilyen kényszerben az improduktív szférák anyagi támogatása, „pumpálása” szenved csorbát, sőt gyakran nem is pumpáltatik, hagyják leereszteni, amitől az előbb-utóbb olyan lesz, hogy még rúgni se esik jól beléje, márpedig azt a futball-labdák közül is csak a mazochistábbja szereti. Ezzel szemben mondjam újat, tudott dolgok ezek, példa is akad rá bőven: a magyar filmipar eddig évente 24, idén már csak 16 játékfilm készítésére kapott engedélyt, az indoklás: máshova kell a pénz... Közben a Film-művészeti Főiskola ontja a rendezőket, akik ugye beállnak a sorba, annak reményében, hogy pár év múlva majd csak odaérnek. Meglehetősen marginális példát hoztam, ráadásul nem is a tudomány, hanem a művészetek területéről, az anyagi gondok azonban itt is, ott is hasonló természetűek.

Nem egyértelmű igazság mégsem annak kijelentése, hogy a *produktív szféra kap, az improduktív meg alig*. Nem egyértelmű ugyanis az egyes területek megítélése. Tekintsük a felsőoktatást. A közvetlen természetben nem állít elő profitot, leszámítva mondjuk az agráregyetemek és a Kertészeti Egyetem tangazdaságait, ergo behelyezendő az improduktív szférába, ugyebár. Ugyanakkor a legkorlátoltabb elmének is be kell látnia, hogy a felsőoktatás által kitermelt mérnök fogja (már amelyik...) az új technikát bevezetni, kezelni, a felsőoktatás által kitermelt közgazdász fogja (már amelyik...) az előnyös szerződéseket megkötöni,

kölcsönöket felvenni, elosztani, a felsőoktatás által kitermelt tanár fogja kitermelni a szakemberek új nemzedékét, megtanítani, többek közt a mérnököket, közgazdászokat a fenti „művészetekre”, illetőleg megtanítani a leendő tanárokat a fenti művészetek megtanításának művészetére, stb. Mindenkinek érdeke volna tehát, hogy egy jó struktúrájú, anyagilag kellően ösztönzött oktatói és hallgatói gárdával rendelkező, *gazdagon ellátott felsőoktatásunk legyen, mégisincs az*. Némely látványos beruházás mellett (amilyen a budapesti ELTE és a

Közgazdaságtudományi Egyetem „restaurálása”) alapvető hiánnyal dolgozhatnak a *modern eszközöket igénylő* fizikai, kémiai jellegű tanszék. Ezek megvételére nincs keret, sajnos. A számítástechnikai szakember is tehetetlenül tárja szét a karját, amikor a nehezen kiverkedett „új” számítógépet kibontja dobozából, olyan óvatosan, mint-ha egy nászéjszakán főszerepelne, és egy tízéves konstrukcióra talál benne. Érje azzal utól a nyugat-európai vagy japán színvonalat...

Kedvenc lapom, a Heti Világgazdaság címlapjának fotómontázsa a hazai számítástechnika egészét egy gyermekcipőben vélt leghatásosabbnak elhelyezni. Bár mindez csak a számítástechnikára vonatkozna... Magára valamit adó termelészöveget, kisüzem, iskola nem érheti meg azt a szegényt, hogy egy természetesen kinevezve azt tele ne vásárolja többnyire kis teljesítményű személyi számítógépekkel, amelylyel aztán — szakemberek hiányában — két tárgyalás szünetében a „főnökök” különböző társasjátékokat játszanak, így mulatván el az időt. Sok helyütt még a *legprimitívebb funkcióra*, az *adattárolásra* sem használják fel őket...

Annak eldöntése pedig, hogy ama kalapból (tökfedő?) véletlenszerűen kihúzott egymilliárd forint nemzeti érdek által determinált legjobb helye hol van; egy közvetlenül termelő beruházás kivitelezésére, netán az egyetemi oktatók béralapjának növelésére, avagy a budapesti (tehát csak egyetemi) nemzeti érdek) Nemzeti Színház céljára legszerencsésebb fordítani azt, *egyelőre nem a tudósok dolga*. Jól van-e így, avagy sem, ki tudja. A bizonyos csak annyi, hogy Platónnak lenne egy-két szava ellene. De egy olyan éraban, amikor a nemzet színház csupán közadakozásból építhetők fel, a kezdő egyetemi tanársegéd fizetési kategóriában elfoglalt helye az ötven évvel ezelőtti cipészegéd akkori helyével áll ekvivalenciában, s amikor *nem is a fenti egyenlőségek képezik a leg súlyozottabb problémákat* azok közül, amelyekkel az elkövetkezendő évtizedekben nemzetünknek szembe kell néznie, nagyon veszélyes bármilyen, akár részkerészen is vállalkozni a döntőbíró szerepére. Főleg egy újságíróknak nem. Éppen elegendő, ha a hozzá eljutó szegényes információkat leírja, megjelenti, valamely általa jónak vélt logika szerint rendszerezi. No persze csak annyit, amennyit jónak lát, amennyit — mit kerestünk — közre nem adni belőle.

SANDI ISTVÁN

Csak az értelmiség szűkebb rétege — mely „dalban, örömben nem gyarapodhat” — lajstromozza buzgón a csomót a kákán, a kupecok, úton az Igéret földje felé lelkesen integetnek, mutatják magukat: mi bővelkedünk a legszebb javakban.

A demonstrációs hajszára olyan látványos, a színjáték olyan elszánt, hogy a riadt szemlélő számára eldönthetetlen; a szaporodó beefsteak faló osztrák sört hörpölő, pakli Camelt az asztal közepére állító, üres tekintetű, nagyhangú hölgyek és urak közül kik azok, akiknek minden energiájukat kimerült e látszat fenntartásában. Gyanitom, az utóbbiak vannak többségben, de akárhogy is; tény, hogy sugárzik belőlük az uralkodói gőg, s ha a mai magyar újszaporodó többségének lehetőségei valóban csak a fentiekig terjednek, akkor is jóval többet engedhetnek meg maguknak, mint például az egyetemi adjunktus, aki évek óta nem tudja méltó módon elhelyezni szaporodó könyveit.

Végül is a kupecok joggal érzik magukat többnek az egyetemi oktatóknál, hiszen a társadalom mai mércéinek minden szempontja szerint fölül állnak, s ez már önmagában kaján öröme, elégedettsége adhat okot. *Izmosodik az új arisztokrácia*, és növekszik benne a hatalom ezete is. Végre nemcsak a szólamokban, de a valóságban is nagy számban fellelhető egyfajta markáns, szocialista embertípus, aki a napi (gazdaság-) politika minden elvárásának megfelel, sőt, olykor az illetékesek nem kis meglepetésére még túl is teljesíti azokat.

De ne rólok beszéljünk most, hiszen velük *minden rendben van*, hanem azokról, akikkel nem lehet megérteni „az idők szavát”, akik oktanlat módjára a messzi távolba (ld. még jövő) és fel a magas égre néznek, — hogy ily banálsan potetikus képpel jelenítsen meg az emberi szemlem munkásait.

Fájdalom, sosem volt ekkora luxus bizonyos magasb eszményeket szolgáló mint manapság. Mindenki tudja, tudja; effajta felesküvés többnyire lemondással jár, a társadalom, az ő napi gondjainak enyhítését közvetlenül nem szolgálókat ritkán illeti a legmagasabb díjakkal, ez azonban nem zavarja, nem kedvetleníti el azokat, akiknek maga a munka, a kitűzött és elvárható cél, nem pedig annak anyagi elismerése fontos. A gondolkodni, tudni vágyó embert nem irritálják mások félmillió értékű műszaki csodái, nem irigyl el az izléstelen palotácskák, nem méricskéli jövedelmi viszonyait a miniszterhez, a zöldségeshez, a kishivatalnokhoz. Elemi szükségletei vannak; *mindössze a kor átlagos színvonalán szeretne élni*, ha már feladata nem kevesebb, mint hogy korának valamiféle foglalta legyen. Ideális elkötelezettség esetén csak a munka feltételeit szeretné biztosíthatónak látni, a fogyasztói társadalom

exkluzív kínálatának meghódítása nem szerepel vágyai között, hiánya nem fáj. Am ha a gazdasági rendszer a korlátlan lehetőségek mézes-madzagján rángatott, loholva-termelő és fogyasztó állampolgár modelljét oly sikeresen tudja általánosítani, hogy már az élet hétköznapi költségeit is azokhoz a pénztárcákhoz igazíthatja, amelyekbe a kisebb-nagyobb vállalkozásokból származó bankók ropognak, akkor mindazok, akik munkájuk természetéből eredően és (vagy) másfajta céloktól, eszményektől vezérelve nem képesek és (vagy) hajlandók *szétvállalkozni* az életüket és az országot, nos, azok szinte megdöbbentő helyzet elé kerülnek. A gazdaságosságot és gazdagságot visorgó önszépí nekibuzdulás túlzás nélkül mindazok pusztá létét fenyegeti, akik e korszerű nemzeti programba valamiképpen részt nem vesznek.

Bizonyos irodalmi példával hozakodnék elő. Az Irószövetség egyik tavalyi taggyűlésén *Csurka István* arról beszélt, hogy az író, a művész megítéléséhez az idő szerint magatartása, morálitása éppúgy hozzátartozik, mint a művek esztétikai értéke. *Pilinszky János* nemcsak művei, de — s ez ma csaknem fontosabbnak látszik — *erkölcsi példája alapján* is kikezdehtelen uralkodója a kortárs magyar irodalomnak — mondja *Csurka*. Ne bocsátkozunk most olyan vitába, hogy — különösen *Pilinszky* esetében — szétválasztható-e ily módon az etikum és az esztétikum, és ne tagadjunk *Lukács György* szellemében sem; ne mondjuk, hogy nem fontos más csak a Mű, amely az alkotó egész személyét és életét, akár az emberség és tisztesség rovására is bekebelezheti. Arra gondoljunk, hogy a *Pilinszky János*hoz hasonló; önmagával küszködő, elmélkedő, szemlélődő élet, amelynek hatására költői és emberi személyisége példaszerűvé lesz, a csillogok mai állása szerint elképzelhetetlen és megengedhetetlen. A gazdasági alap úgy hat a művészetre és a tudományra (melyek mint tudjuk a felépítmény részei (hogy ezeket ma épp olyan tébolyult és önmagáért való „*Jelenlét-revűvé*” változtatja mint amelyenné a *való világot* tette. A kevés szavú *Pilinszky* most már végképp fuldokolna a „*levegőtlen présben*”, hiszen a számára elkerülhetetlen kivonulásnak olyan ára van, amit csak egy Tandori termékenységű író képes megfizetni.

És mert az állapotok híján vannak az áhitott természetességnek, s mert nem remélhető a napi haszonnal kevésbé kecsesgötöl szellemi erőfeszítések támogatása, az egyre erősödő tudomány és művészetellenes közhangulat megváltozása; ezért e sürgető és fenyegető légkörben lassan már az is győzelemnek számít, ha valaki öntörvényű létét — vagyis viszonylagos önállóságát — megőrizni és felmutatni tudja.

LÓRINCZY ATTILA

Báró Eötvös Loránd egyetemi tanár 1887. április 10-én levelet írt *Trefort* Agoston vallás- és közoktatásügyi miniszternek. A *Budapesti Szemle* hasábjain megjelent közérdekű írásban a tanulás szándékával különösebben nem egyező hallgatókról a következők olvashatók: „S miért tanulnának? Körülnéznek s tapasztalják: *hazánkban a kupecceket többre tartják s jobban fizetik, mint a tudósokat.*” Azóta eltelt majd egy évszázad, s a helyzet csak annyiban változott, hogy mára a kupec helyett a viszonteladó szót használjuk, s az adásvételből élő cselekedetét önmagában ítéljük meg; nem pedig az egyetemi tanár keresetéhez viszonyítva. A tény azonban tény marad: a mai Magyarországon sem megfelelő a munka értékrendje.

Jó két éve a Szegedi Egyetemen igen sok cikk foglalkozott a diploma értékével, a diploma társadalmi megbecsültségének problémájával — ha érintőlegesen is — az értelmiségi esélyeivel élete kényszerpályáin. Ha most — kiegészítve látószögünket — a tudomány és tudás megbecsültségét, a tudomány és oktatás viszonyát, valamint a hallgatóknak a tanuláshoz való affinitását vesszük szemügyre, kikerülhetetlen a hajdani vita tanulsága; egyes értelmiségi pályákon már a kiválasztáskor érvényesül a kontraszelekcio, másokon — a szakma belső törvényei szerint — az anyagiasság lesz gátja a tudományosságának, és a felsőoktatásra is érvényes az a megállapítás, hogy az iparost jobban vagy ugyanúgy értéklik, mint a szakma művészt, a kreatív gondolkodót, a tudóst.

Tehát szót kell ejtenünk egyfelől a felsőoktatásban működő tanári kar megítéléséről, az oktatói-tudósi szemléletről, s a tudósképzésről, az egyetemeken folyó utánpótlásnevelésről. Engedtesse meg, hogy gondolataim megtagogatásához az Eötvös által elmondottakat hívjam segítségül, melyekkel felhasználhatom a tekintélyt és szigorúbb formát adhatok szövegemenek.

Az idézett levélben a következőket írja: „*Ha az egyetemről elvárjuk azt, hogy a hazának hasznavehető fiatal neveljen, feltétlenül kell megőriznünk az egyetemi tanítás tudományos jellegét, el kell távolítanunk minden akadályt, mely az ez irányban való haladásnak útját állhatná.*” Szóltam már az anyagi megbecsültségről, és említhetem a kutatóhelyek műszerezettségéről, az egyéb — eszközállomány (könyv, folyóirat) hiányosságát, egy-egy tanszék státuszgondjait, mint külső feltételeket. Ha ezeket a tudós személyisége felől nézem, akkor nevezhetem létfontosságú, ám extenzív oldalnak is. Ismerve hazánk gazdasági helyzetét, ez az a terület, ahol az előrelépés nem hogy nem várható, de egyenesen a csodákat idéző volna. Marad hát a tudós belső igénye, főlkészültsége, probléma megoldó készsége, megállottsága, tehát mindazon tulajdonság, mely a tudomány emberében az intenzív biztonságát kialakíthatja. És ez az a terület, melyen — az oktatás érdekében! — lehetőség van a haladásra.

„*Azt kutatom, amit tanítok, és azt tanítom, ami a kutatások szerint a leghatékonyabbnak tűnik*” — nyilatkozta a Délmagyarország október 3-i számában *Klein Sándor*, a JGYTF pszichológia tanszékének vezetője. Ismerve tanszékét, ez a szemlélet jellemzi beosztott munkatársait is.

Ellenkező példát bárki képes hozni: túl sok az olyan óra, amelyen nem jut lényegi információhoz a hallgató, ha pedig lexikális tényeket kap, azok nem épülnek be a szakma tudományos szemléletének szerkezetébe. Származik ez abból, hogy a tanszékeken bennmaradó fiatal diplomásoktól nem várják el a lelképpert az adott tudomány általános problémáira való rákérdezés képességét. Úgy tűnik, egy felőoktatási státus elfoglalásához elegendő a szakma nagy teljesítményeinek ismerete, az egyszerű reprodukció. Persze, ez a fiatal oktató korábban szimpla kommentárokat hallgatott, vagy szakmája részrűleteibe beleözült oktatók hangos évődéseit unatkozta végig, ha éppen nem kocsmázott.

„A siker el nem maradhat — írja Eötvös — ha a tanulók az egyetemre a tudományért való lelkesedéssel jönnek, s tanáraikat tisztelik; ha a tanulók zöme művelt családok sarjadéka, s eléggé vagyonos arra, hogy tanulmányainak tartama alatt anyagi gondoktól mentes, egész idejét a tanulásra fordíthassa; ha a tanulók eléggé érettek arra, hogy az előadásokat jól megválasztva azokra eljárjanak, s az azokban hallottakat későbbi használatra följegyezni tudják és akarják.” Mutatis mutandis szükséges a becsvagy és a pontos célmegjelölés (ezzel szemben hat a kontraszelekcio, a családi nyomás és a viszonylag felelőtlen egyetemi élet iránti vonzalom), kell az anyagi biztonság (ezzel szemben a körülményeket az ösztönzésre alkalmatlan zsebpénz és a nyugodt tanulási lehetőség határozza meg) és szükséges lenne a minimális kötelező anyagon felül megállapítható, összeállítható órarend és az ilyen jellegű oktatást, tanulást segítő jegyzetellátás, melynek ellentmond a jelenlegi gyakorlat.

Félre ne értse az olvasó, Eötvös Loránd cikket nem azért citálom, mert ráleltem, (mellesleg a Gondolkodó magyarok sorozatban), mert szemben áll a mai gyakorlattal, hanem azért, mert *ma is igaz van*. És igazat kell adnom más megállapításaiban is, amelyeket már nem a Trefortnak írt cikkében, hanem, 1891. szeptember 15-i rektori székfoglaló beszédében mondott el. Idézem, hogy az oktatás szelleméről főntebb elmondottakat hangsúlyozzam: „*tudósoknak nem a sokat tudót, hanem a tudomány kutatóját nevezem.*” S ha újra végig gondoljuk, hogy melyek a tudósélet belső és külső feltételei, és ezek közül mely az, amit ma, lehetőségeink ismeretében fejleszteni lehet, újra csak Eötvös szavaira hivatkozhatom: „*az egyetemi kérdés mindenekelőtt személyi kérdés.*”

Még akkor is, ha a kupecceket valóban többre tartják, mint ezeket az egyetemi személyeket.

DLUSZTUS IMRE

Amiként kezdték

FÉNY

Receptívum, művészet és humánnyelv-tudományok
Szegedi Egyetem, Szeged, Mátyás-utca 17. sz. 4.

1937-ben Szegeden néhány fiatal érdekes kísérletbe kezdett. Elhatározták, hogy Fény címmel irodalmi folyóiratot indítanak. Az új lappal nemcsak a diáksághoz, hanem a lehető legszélesebb olvasótáborhoz akartak szólni. Az első és egyetlen szám 1937 májusában jelent meg. Az eredeti elképzelés szerint évente tíz számot akartak kiadni. Az évi előfizetési díj: 6 Pengő, intézményeknek 12 Pengő, számonkénti ára 80 fillér volt.

Felelős kiadója *Lozonczy Vajda István*, szerkesztője *Szinérvary (Sprengr) György* volt. A szép kivitelű lapot a szegedi Burkus nyomdában készítették. Az egyetlen szám címlapját *Kopasz Márta* fametsze díszíti. A szerkesztő vallottak elképzeléseikről „Minden lapindítás egyik oldalról a lelkeseknek, a dolgozóknak, másik oldalról a közönyösöknek a kételkedőknek csapatját mozgatja meg. A közönyösek és kételkedők nem tartoznak az „olvasók” csoportjához. Az „igazi” olvasók: harmadik kategória. Az új lapnak ezeket kell megmozgatni.

A közönyösök és kételkedők lebírálják az új lapot anélkül, hogy végigolvasnák és gondolkodnának az olvasottakon. Mi az „igazi”, jóakarató olvasókhöz fordulunk, akik szeretnek és tudnak olvasni, akik nem sújtanak le ellentmondást nem tűrő bírálatukkal az új lapra, ha annak valamelyik cikke, vagy verse nem illeszkedik pontosan legégyénibb ízlésükhöz.

Szegednek, az ország második városának, az egész ország életébe beágyazott, szegedi irodalomnak nincsen szépirodalmi, művészeti és tudományos folyóirata.

Azokhoz szólunk, akik érzik ennek szükségét és örülnek, ha ezt a hiányt a lelkesek, a dolgozók igyekeznek pótolni.

Azoknak igyekszünk színvonalas, új szépirodalmi folyóiratot a kezükbe adni, akik nem élnek abban az elfogultságban, hogy csak az ország fővárosában megjelent lapot érdemes elolvasni.

Azoknak nyújtjuk át aggódó szeretettel, a tisztultabb felfogás igényi, mely tisztelettel lapunk első számát, akik belátják, hogy Szegeden nélkülözhetetlen olyan szépirodalmi folyóirat, amely a szép, jó és igaz együgyű háromságát, csonka hazánknak, Délmagyarországnak, s az „itt” folyó nehéz életnek kérdéseit, ezek kibogozásának lehetőségeit, az „itt” élet leírását szegedi szemmel, délmagyar lélekkel, tiszamenti ártérzettel, de az általános nemzeti érdekkörbe beállítva, igyekszik betűkbe önteni — s a betűkből az olvasók lelkébe átvéteni.

Köszöntjük azokat, akik folyóiratunkból az egész nyugati kultúra egyetemes nemzeti művelődés és szociális fejlődés szeretete mellett, a

délmagyarországi, tiszamenti szépért, a délmagyarországi irodalomért, s az „itt” bajok helyes megoldásáért rajongó melegséget, szerető aggodást és őszinte törekvést is megérzik.”

A lap árát így indokolták: „Igyekszünk a Fény előfizetési árait olyan méltányos összegekben megállapítani, amelyeket még a legszerényebb intellektuel is könnyen elbírt, és szívesen nélkülöz akkor, amidőn havonként (a nyári két hónapot kivéve) minden irányban kielégítő, nívós modern magyar folyóiratot kap kezébe.”

Az, hogy több szám nem jelent meg, minden bizonytalanság az első szám alacsony színvonalának volt köszönhető. Erre álljon itt egy példa, a kiválasztásnál még így is egy „jobb” írást részesíttem előnyben:

VÁRADI RÓZSA: *Az én világom...*
*Az én világom szürke tőrökaszárnya,
Száz kis ablaka, száz
lajtaja zárva,
Rácsai közt csak vékony
lesikja ég
A napnak, pedig oly
lközel az ég:
Tizennégy letről-fel
laz emelet
— Tetején lakom —
Imégis eltemet.*

A lap szerzői önálló köteteket is megjelentettek, ezeket a könyveket a kritika rovatban *Nemény Gyula* mutatta be.

A folyóirat legérdekesebb cikke, *Féja Géza: Viharsarok* című könyvének kritikája: „Féja könyve a magyar társadalom minden rétegét foglalkoztatta. Az a célja, hogy a túrhetetlen valóra rámutasson... Ez a szép pedig gazdag lelkű, fogékonysággal telt minden iránt, vitális értéke országos viszonylatban számottevő. Hogy ez a vitális érték napjainkban elveszett a nemzet számára, azt igazolja a Viharsarok minden sora... Még így is destruktívok bélyegezték könyvét, őt pedig a felforgató elemek közé számították. Minden népi kérdést elintézésének legkönnyebb módja ez. Ezeréves, kipróbált receptre megy. Féja szüntelen agitál, agitál azok érdekében, akik a legkevesebbet kapták a magyar élettől és a legtöbbet adóznak pusztalétükért... Számon kérték tőle a többi társadalmi réteget. Adatok hamisításával vádolták... Van olyan (sajtó), amely a mű megjelenésekor lelkesedett, a betiltást pedig örömműjongság közben kürtölte hasábjain... Féja egyes adatait nehéz ellenőrizni... Nem tudományos munka... Megdöbbeneti inkább akar, mint a szomorú tényekről véglegesen meggyőzőni.”

A folyóirat érdekes kísérlet volt: fiatalok akartak színvonalas irodalmi lapot készíteni, de a lelkesedésük mellett (amit értékelni kell ugyan) a tehetségük nem volt meg hozzá. A rövid életű Fény legyen intő példa a mai lapindítók számára!

S. BALOGH LÁSZLÓ

Őszi bemutató

Nuszbaum kalapja

Örley Dénes nyugalmazott tábornok, ki a világháború utolsó napjaiban zsidókat, kommunistákat bűjtatott, kényelmes villájában megtudja: másnap hajnalban kitelepítik. Rezignáltan és erre a váratlan fordulatra is főkészült bölcs iróniával fogadja a hírt. Véleményt alkot ugyan, de önmagát s helyzetét igyekszik objektív tényként kezelni, nem keveredik drámai konfliktusba, vesződsége csak a zsidó orvosnővel van, kit társaival együtt megmentett a nyilas uralom idején. Ennyi az epika. *György Gábor Galopp a Vermezőn* című drámájának története. Örley tehát csupán a doktornőhöz való viszonyában, no meg mértéktartóan háborgó énjének csitításában drámai, s ilyen módon — mégha egyszemélyes is a színház — nem jöhet létre amolyan Kocsis István kedvelte, kevés szereplővel kísért monodráma. Az igazi összetűzés a doktornő bensőjében kell, hogy keletkezzen. Léven kommunista, s mert a barátainál is melegebb párttisztalok gombolyítják Örleyhez. Neki tehát vívódnia kell, újra kell köpeznie egy drámai archetípust: az egyéni és a közösséggel azonosuló tudat konfliktusát.

1951-et írunk, dühöng az osztályharc, hullik a forgács, fehérre és feketére festett emberek vizsgálgatják magukat a helyzetek állította tükrökben, s a központilag köpeznie jó egzisztenciális csatákat folytat a gonosz ellen. A doktornő állásfoglalásra kényszerül, hiszen segítségre nem számíthat, hiába a sok telefonszám, a hívott magasabb szempontokra hivatkozik, fönt mindig tisztább a képlet. Örley tulajdonképpen esszé-szerű: ítéleteket alkot egy kívülálló pontosságával. Nehéz lenne azonban meghatározni, hogy melyik politikai irányzat kényszerzubbonyát lehetne ráhúzni eme kiszólásokkal tarkított eszmerendészre. S ugyanakkor zavarbaejtő, hogy mennyire mai némelyik megjegyzés szemlélete. No nem, ez nem vád, Örley véletlenül sem papírmásé figura, kit a szerzőszimpátiáns visszahelyezett néhány évtizeddel; ilyen világosan látó gondolkodó még az egy-

löveto memoáirodalom fényében — árnyékában is elképzelhető. Helyzet jelentése precíz, s az már nem Örley minősíti, hogy az ilyen témát választó művek elcsépelődési együtthatója olyan magas értéket mutat, amely a kortárs művészet tartalmi törekvéseit egészében bírálja. (De miért pont Görgey darabjától várjuk el azt, hogy az akkori dogmatizmus mostani sematikus ábrázolását kiszabadítsa a szemlélet sávjából?)

Mindazonáltal a Galopp a Vermezőn önmagában nagyon jó darab, s a főntebbi zárójel megjegyzés tudásának be a kulturfogyasztó kritikus visszatartatlan évődésének!

Szóljunk tehát az előadásról, a szegedi színház új idényének első prózai bemutatójáról! Tudott dolog, hogy a szerző *Mensáros Lászlóra* „hangszerelte” a darabot, s benne elsősorban Örley Dénes alakját, így nem meglepő, hogy — a bántó bakik ellenére — a kiváló színész és alteregője találkozási igazi élményt nyújt. Nem dicsérhető azonban *Dobos Kati*, a doktornő szerepének formálóját. A néző számára is zavarbaejtő, ahogy zavarban van (talán *Mensáros* miatt?), sokszor nem tud mit kezdeni magával, első sorban a kezével. Ugyanakkor képtelen hitelesen közvetíteni belső összetűzéseit, olykor niucs jelen, s ez nem a darab hibája. Mihalicné, a házvezető nő szerepében *Fodor Zsóka* „jól adja az egyszerű proli”, ám feltűnően sokat totyog. *Flórián Antal* (a postás) kissé túlkarikírozva ugyan, de a töle megszokott biztonsággal formálta epizód szerepét. Az ávos tiszt vercéhangja (*Köszegi Ákos* torkából) nem engedett következtetni a karmokra.

A *Varga Mátyás* profi díszletei között játszó *Pethes György* rendező által *Mensárosra* és a felvonásvegekre kipontozott előadás fénypontja *Menthes József* mélyen átélte, igazán bravúros Nuszbaum Mórja volt. Kalapemelését csak azért nem ajánlom oktatófilmre, mert a jól fölkészült színész lelkét nem lehet levétíteni.

(di)

(S. Balogh László felvétele)

Mai rektorok és hajdani rector magnificusok

A tavasszal minden napilapban megjelent egy kis hír, hogy a művelődési miniszter rektorokat nevezett ki, különböző intézmények élére. Nem idézzük a jogi vonatkozásokat, mert a jog — pontosabban a jogszabály az a dágvány, amiben mindenki és minden elmerülhet — ha nem vigyáz, tehát kerülni kell.

Tehát témánál maradva, a rektorság közzsájon úgy forog, hogy a miniszter X. Y-t kinevezte három évre. Aztán, ha jól viselkedett és az egészsége, de főként az idegei is bírták, akkor meghosszabbította egyszer, kétszer, netán háromszor, de ez már igen-igen ritkán fordul elő. (*Érdemes volna utánanézni, ki tartja az országos rektorrekordot!!*)

Hajdan a rektorság az egyetemi autonómiából nőtt ki és választott intézmény volt. Az egyetemi tanács, a tényleges egyetemi tanárokból álló testület, saját kebeléből titkos választás útján emelte ki évente a rektort.

Az ötven-hatvan év előtti hazai — tehát szegedi — viszonyokat véve ez a VÁLASZTÁS csak formailag volt szavazás, voksolás, de lényegében mindenki tudta kire kell — vagy szavabban szólva: kire illik szavazni. A rektori lánc ugyanis szigorú szabály szerint előre meghatározott sorrendben vándorolt egyik nyakról a másikra, mégpedig a kinevezési sorrend, a ranglétra szigorú betartásával. Annak idején erre azt mondták, sorba megy a rektorság is, mint a falusi kisbírószág.

A ranglétra, közigazgatási nyelven a hivatali rangsor, a kinevezés kelte szerint állította egymás mögé az állami tisztviselőket és legfőképp a katonákat.

Az egyetem falán belül nem volt ennyire kifejlődve az érezhető különbségtétel, de azért ott is megvolt a kellő tagozódás.

Abban az időben, sokak szerint CIM- és RANGKORSÁG világában, az egyetemi felső oktatói réteg címzetes rendkívüli, tényleges rendkívüli, címzetes egyetemi tanári és tényleges egyetemi rendes tanárokból állt. Nem volt külön tanácskezelési státus, ellenben a kinevezett egyetemi rendes tanár volt mindig a tanácskezelés. A címzetesek és ténylegesek között fizetésben is lényeges különbség volt, de címzésben is, mert csupán a kinevezett rendes egyetemi tanárokat illette meg a MÉLTÓSÁGOS cím, illetve megszólítás.

Ezek a rendes tanárok kinevezésük szigorú sorrendjének megtartása mellett töltötték be egymás után a rektori tisztséget és a karokon a dékániságot.

Az előző évi rektor, illetve dékán lett a következő évben a helyettes, aki akkoriban prorektor, illetve prodekaniságnak címezték. Természetesen rektor- és dékánhelyettes így csak egy-egy volt.

Míthogy egy-egy karon nem volt sok tanár, maximum 7-8, a dékániság többször is rákerült egy-egy professzorra. Már nem ez volt a helyzet a rektorságnál. Míthogy akkoriban (1941-ig) az orvoskarral együtt egyetlen egyetem volt városunkban, a négy karnak harminc és negyven között mozgott a rendes tanári állomány, ami a rektorságban ugyanannyi évet jelentett. Igazán ritka volt az a tanár, aki kétszer viselte a rektori láncot, figyelembe

véve azt is, hogy a legtöbb professzor 40. évén felül (néha jóval felül) kapta meg rendes tanári kinevezését. Bizonyára türelmetlen az olvasó már, hiszen azt szeretné tudni, mi volt a lényege, netán az értelme ennek a szigorú sorrendiségnek.

A dékániság és főként a rektorság azért tartozott a hön óhajtott „megtiszteltések” közé és azért volt a szigorú sorrendiség, mert a vizsgadíjak a következőképpen oszlottak meg: 20% lett a rektoré, 30% a dékáné és fele a vizsgáztatóé. Mint-hogy a rektor az egyetem összes vizsgáztatóit megkapta a 20%-ot, az egyéven egész szép summát tett ki. Már a dékáni juss kevesebb volt, ezzel szemben gyakrabban lettek a profok dékánok.

Persze jó volna tudni valamiféle arányosítás alapján, hogy mégis mennyit tehetett ki egy dékáni, rektori jövedelem.

Feltehetően senki nem veszi rossz néven, ha összegszerű, számszerű tétteleket nem idézünk. Nincs is adatunk rá. Az sem látszik célravezetőnek, hogy pengő és forint zürichi tőzsdei árjegyzését hasonlígtassuk, netán elfogadjuk a valamikori 1938-as viszonyokra divatban volt húszas szorzószámot, mert mi tagadás, az idők folyamán a pénzértékben nagy volt az ingadozás. Mondunk azonban egy példát, ebből ki-ki levonhatja a maga következtetését.

A jogi karon nem sokkal rendes tanári kinevezése után az egyik professzor dékán is lett, mert kinevezése idején már a legfiatalabb volt a úékán. Hamar bekevert hát a kellemesnek ígérkező taposómalomba. Öreg kollégái ugyan biztatták némely maliciával, hogy most már ugyan a rektorságra 20-30 évet is várhat, de nem így lett. No ne gondolkozzunk krimikben. A hadseregnek volt ugyan egy ifjú vezérkari százados, aki négy felettesét mérgezte meg napi csokoládés bonbonokkal, hogy mielőbb ezredes lehessen, de hát az ötödiknél rájöttek. Nem, ezt egy jogász nem tette, nem tehetta. A jogászoknak mindig az IDÓ volt a nagy segítőjük. A világon ahány megoldhatatlannak látszó jogi probléma volt, azt az IDÓ előbb-utóbb megoldotta. Példaként említett professzorunknak is az idő jött segítségére. A kormány takarékosági programot hirdetett és a spórolást az egyetemi tanárokon kezdte: nyugdíjba küldött sok-sok idős bibliai korú Matuzsálemet és így ifjú tanárunk előtt egyhamar megnyílt a rektorság is. A rektorság után sokkal, minthogy a kormány a takarékoságot tövig kihasználva nemcsak nyugdíjazott, de új professzorokat viszont nem nevezett ki, így példaszemélyünkre újra eljött a jogi kari dékániság. Körülbelül 10 év telt el mindössze, ami professzori mértékkel véve nem is sok idő. Ez a tíz év, na és persze az időközi fizetések, elég volt arra, hogy az illető remek ötszobás magastörszintes házat építsen magának a belvárosban. OTP-kölcsön nélkül, mert az akkor még nem volt. A ház ma is áll, bárki megtekintheti. Tábla ugyan nem hirdeti építetőjét, de egy kis leleménnyel meg lehet fejtetni titkát búcsúszavainkból: a ház számtáblája a BÉKÉT hirdeti.

MAGYARKA FERENC

A diplomatikától a tájtörténetig

Pozsonyi beszélgetés Püspöki Nagy Péterrel

Püspöki Nagy Péter október 24-én a JATE Klub vendége lesz. A szlovákiai magyar történet 1944-ben született, Pozsonypüspökin. Tanulmányait a pozsonyi magyar gimnáziumban, majd a helyi egyetemen folytatta, ahol is 1971-ben diplomát, 1972-ben bölcsészdoktori címet szerzett. Azóta szabadfoglalkozású tudományos kutatóként dolgozik. Számos tanulmánya mellett, ez idáig, tíz könyve jelent meg magyarul, s ezek — egy kivételével — szlovák fordításban is napvilágot láttak.

— Milyenek a lehetőségei egy intézményhez nem kötődő magyar történésznek Szlovákiában?

— Az elmúlt tizenöt év eredményei bizonyítják, hogy az alkotás lehetősége létezik. A szabadfoglalkozású kutató legfőbb gondja, hogy megtalálja azokat a témákat, amelyek egyes intézmények, városok, vagy az olvasó közönség érdeklődésére számot tarthatnak — tehát, eladhatók, mert csak ily módon tudja biztosítani magának azokat a körülményeket, amelyek az intézményekben dolgozó kutatók esetében adottak, és programszerűen meghatározottak. Ennyit a kérdés gyakorlati részéről, ami pedig a lényegét illeti, hogy egy jelentős számú kisebbség tagjaként mit tehet a Csehszlovákiában élő magyar történész: erre munkásságom ismertetésével válaszolhatok.

Három területen dolgozom, melyek közül legfőbb a korai középkor, a Kárpát-medence IX. századi történetének vizsgálata. Ezen kívül, foglalkoztam a történelmi segédtudományok néhány ágával, elsősorban a heraldikával, az írástörténettel és a diplomatikával, valamint a történelmi földrajzzal, míg a harmadik kutatási témám — s ez felel leginkább a kérdésre — Csehszlovákia magyar lakta területeinek története, város- és tájtörténet.

— Milyen konkrét feladatokon dolgozik jelenleg?

— Az egyik a Wesselényi-féle mozgalomról szóló egykori leírás kiadása, a másik pedig a Csallóköz történet első kötete, amely Dunaszerdahely várostörténetével foglalkozik. Mindkettőt a közeljövőben szeretném a kiadó rendelkezésére bocsátani.

A Wesselényi-féle összeküvés tényanyaga levéltárainkban megtalálható, történettudományunk már régóta feldolgozta, tehát joggal merülhet fel a kérdés, mi újat lehet hozni ezen a területen? Nos, az a dokumentum, amely most az Andrássy család könyvtárának kéziratárából került elő, számos új, érdekes adalékkal szolgálhat. Egy névtelen szerző 1672-ben összeállított jelentésére találtunk rá, amely Lipót császár parancsa alapján egy bizalmas ösztöndíjra, a Wesselényi-féle mozgalom előzményeiről és lefolyásáról. Ez a kézirat nem a tényismereteinket, az események adattárát gazdagítja, de bepillantást enged a bécsi udvari aulikus politikába, egy a magyar ügyekkel foglalkozó diplomata nézetébe. Bár a szerző magát nem nevezi meg, számos bizonyíték utal arra, hogy a beszámoló Rot-tal János gróf készítette. E dokumentumból megismerhetjük a bécsi titkosszolgálat akkori ügyességét, a nemzetközi politika és a hazai események összefüggéseit.

E témától igen távol esik másik munkám, a Csallóköz történelmi monográfiájának első kötete, amely Dunaszerdahely várostörténetével foglalkozik. A tervezett monográfiát három sorozatnak képzelem el, az elsőben a sziget átfogó történetét tartalmazó öt város krónikája, és egy történelmi falulexikon, a harmadikban pedig a Csallóköz történelmi forrásait szeretném közrebocsátani.

— Kutatási eredményei közül melyiket tartja a legizgalmasabbnak?

— Én inkább az izgalmasnak ítélteteket sorolhatom föl, ki-ki válasszon izlése szerint. Pillanatnyilag három olyan témával foglalkozom, amit mindenképpen fontosnak találok. Az első a történelmi földrajz keretében tartozik, a Dunavonal vízrajzi alakulását érinti, s a II. századtól a XIII. századig terjed a vizsgált idő. A kutatásokból kiderül, hogy a korai középkorban a Duna folyása egészen más volt. Világossá vált, hogy egy 1528-ra datált, Lázár deák által készített térképnek volt egy elődje, amely II. Béla korában készült. A kutatás eredményeit, jelentőségét egy most készülő nagyobb tanulmányban fogom publikálni.

Szintén a történelmi földrajzzal kapcsolatos a másik érdekesnek tűnő kutatás: a IX. századi Kárpát-medence történetét vizsgálva, fölmerült Nagy-Morávia fekvésének kérdése. A Morávia-kép hagyománya lényegében a Luxemburg-ház ideológiáját szolgáló krónikáirodalomban gyökerezik, melyet évszázadokon át forráskritika nélkül vett át a történeti irodalom. A kortárs források ugyanis két Moráviáról szólnak. A kisebbik a történelmi Morva örgrófság területén, a nagyobbik Belgrád—Vaskapu térségében húzódott. A morva történet kutatása azért fontos, mert a magyar honfoglalást közvetlenül megelőző időket tisztázhatja.

A harmadik téma egy diplomatikai érdekesség: a középkori okleveleken titkos hitelesítő jegyeket is találunk. Olyan szerencsém volt, hogy megismertem ezen jegyek kulcsát, s már huzamosabb ideje ezek földolgozásával foglalkozom. Itt nem a titok megfejtése elsősorban az érdekes, hanem ennek történettudományi használata. Ezzel a kulccsal ugyanis három hónapos időintervallumon belüli pontossággal meghatározható az oklevél kiadásának időpontja, s a titkos jelek helyessége vagy helytelensége a hamisítványokat is leleplezi.

— Az elmúlt években több külföldi meghívásnak tett eleget. Milyen információkkal, adatokkal bővítette tudományos ismereteit?

— Külföldi meghívásaim a már ismertetett kutatási programjaimmal függöttek össze. Az Egyesült Államokban, a pittsburgi egyetemen, egy konferencián a Nagy-Morva Birodalom fekvésének kérdéseivel foglalkoztam, ide voltam hivatalos 1982-ben. Ujabb — ezúttal fél éves — tanulmányutat tavaly tettem Nyugat-Európában és Észak-Amerikában. Sikeresült újabb adatokhoz jutnom, így például föllettem az oszláv írás idáig egyetlen grafikai ösmintáját, a bajor nemzeti könyvtárban pedig megtaláltam De la Hay francia portai követ jelentéseit, mely levélcsoomag értékes adatokat szolgáltat a Wesselényi-mozgalommal kapcsolatos kutatásaimnak.

S. B. L.

Grendel Lajos új regénye

Áttételek

„— De én nem akarok cseh lenni — ordítja fiad — Nem akarok! Én magyar akarok lenni.”

Nemzetiségi regény. De nem arról szól, hogy a nemzetek önrendelkezési jogáról hogyan alkot véleményt egy kisebbségi. A mű hőse egy nemzetiségi lektori jelentésíró, egy depresszióba zuhanó értelmiségi, aki más szellemi tevékenységet is elláthatna, a megélhetésért, és nem foglalkozása, szakmája által önmaga. Kis novellisztikus jellem- és helyzetrajzok kapcsolatainak tűnik az, ahogy indít a regény, aztán kiderül, „összebújnak mind a dolgok”.

Mint egy hatalmas vizgyűjtőbe, összecsergődeznek a kicsi, egymásról mit sem tudó történetek: a nagymamámé, aki hallgatásával érteti meg a csend létező nyelvét, Hedvig nénié, aki arisztokratikus kivülállással hergeli kispolgári környezetét, Hedvig néni gyilkosáé, ki óvatlan és rossz színész, a hentesé, aki lezárja az áldozat szemét, s kit kis híján szétlétnek a vérszagra seregülő kutyák, Lehotzky Viktor medikusé, aki a hős nagypapája lesz, de előbb csordogáljon csak a múlt, a kezdetben meghúzódo önmeghatározás: „...akkor még nem volt Galila, se Doberdó se Isonzó, se Ferenc, se Ferdinánd. Szarajevó akár egy toalettpapír-márka is lehetett volna. Nem volt Kun Béla, nem volt Horthy, nem volt Masaryk, de még egy icipici, icinke-picinke Benes sem volt, se tank, se hangos film, kiontott belek sem, se békegalamb, csak postagalamb, se maghasadás, csak magömlés.”.

Hullámzik, csörgödez, igyekezett a sok kis történet, néha-néha összeér, szemfényvesztő csalók, anarchisták, dilettánsok, egészen kicsi forradalmárok az egészen nagy és sebezhetetlennek tűnő Monarchiában. A magyar még magyar. A nagymama még kislány, ám a megszelidült tragédiák lazsa foglalatában már ott áll, mint egy szép kő, az önmeghatározást segítő, jelenkori mondat: „te csak évekkel később értetted meg, hogy miként a beszéd a nem tudás nyelve, úgy a tudásé, a hallgatás, s hogy, ilyen formán a hallgatás az önazonosság nyelve, és a maradéktalan szembenézése.”.

Igy nem jelent mást, csak üres tény, hogy „a milleniumi szép idők konjunktúrája idején Benyákné köztéri kurva volt, jámbor, istenfélő, kissé félszeg leányka”, de a kibeszélt igazság, mely szerint a „dilettánsok még sehol sem csináltak forradalmat, és irtóznak az anarchiótól”, sem jelentheti egy belső monológot folytató szemlélődő alkotásra inspiráló nyugvó pontját.

Mert a kemény, aforisztikus mondatok, amelyek a „történelmi bevezetőben”, az önmeghatározás fejezetében a szereplők szájában formálódnak, az alternatívát is megjelenítik, még ha leíró módban is: „A szabad ember és a szolgálékú között (...) az alapvető különbség, hogy míg az előbbi individualista, az utóbbi legföljebb csak önző.” És: „az individualizmus a szabad ember önzése a köz érdekében.”.

Az Áttételek hőse kénytelen és egyben képtelen szolgálékú lenni, ugyanakkor, csak belső párbeszédeiben

lehet individualista, sem kiadói munkája, sem szerelemnek álcázgatott számos kapcsolata, sem a kisebbségi létnek a reá eső része nem teremt számára lehetőséget a szabad ember megformálására. Kelet-közép-európai: „Igyekezett sohasem feltűnni, hanem együtt haladni embertársaival, akik munkájuk végzése közben mogorvák, az utcán síetve, vagy az üzletekben sorban állva, arctalanul néznek, létezésük nem ünnepp, hanem fárasztó kényszerűség”. Magára utalt tárgy: „Magányod tökéletes, de semmivel sem megindítóbb, mint egy halom mosatlan edény magánya”. Próbálkozásai bizonyítják, hogy képtelen a szabadság ideáljának megfelelni, állampolgárrá fokozódik le: „Magyar nemzetiségű csehszlovák állampolgár vagy, s személyednek ez a máskülönb — állampolgári szempontból — kifogástalan meghatározása hangosan kimondva úgy hangzik, mintha komoly képpel ilyesmit jelentenél ki, komoly emberek előtt: a lila veréb bukórepülésben elkapta a folyó felett hűsülő szitakötő frakkját.”.

Ama vizgyűjtőben — melynek talán éppen a Bős—Nagymarosi Vizgyűjtő lesz egykor a jelképe — áll a víz. Most csak kicsi szelek fodrozzák, a történet szétterült. Csak a megisztulás jelenthetne változást. A hős is fohászodik: „Csak most segíts meg tisztulni.”. A segítség, kicsit valószínűtlenül, megérkezik: a fiú magyar akar lenni. És a lektori jelentésíró egész éjszaka azt hajtogatja: „nem biztos, hogy a megmentőm vagy.”.

(dlusztus)

„... itt van minden, amim van”

Székely János: A mítosz értelme

A szégyenkező öröm, amelyet J. S. Bach hallgatásakor érzek, most is megkísért. Székely János esszé-kötetét olvasom. A fölényes tudás tartózkodó méltósága ellenállhatatlan erővel ragad meg. Enyhe irigységgel terhes csodálat tölt el, a megszenvedett ártatlanságnak adozom, midőn bevalom: ez az ember tud valamit, amit én nem tudok, és vélhetőleg soha sem fogok tudni.

Székely János pontosan tudja, mi dolga a világban, s mi többet érhet el bárki? Az írói, gondolkodói nagyság és személyesség kivételleges példája A mítosz értelme című kötet szellemi és érzelmi egysége, az a mértékeltelen megfelelés, amelynek egyetlen oka, hogy Székely Jánosban minden a szeretet arcát tükrözi. Alázatos bölcsességének és tisztaságának következménye a vitathatatlan hitelesség, mely az olvasás közben bennem így fogalmazódik meg: nyilvánvaló, hogy az ember nem hazudik, és nem mesterkedik. Mester ő, akinek nincs szüksége hazugságokra, hiszen céljai nem önérdekűek, számára a világ a fontos, amelyről gondolkodik, s amelyet — mint minden igazi szellemi hatalmasság —, mindenestül magában hord.

Ha valaki, hát ő igazán értheti, tudhatja, miben állott Arany János zsenialitása. Módus Vivendi című esszéjében Arany előkelőségéről mesél; — nem pedig értékezik — a költőről, aki

ben „semmi sem volt géniuszok dominanciára törő agresszivitásából, önérvényesítő hajlamából, naiv és izléstelen küldetésstudatából”, sőt, „minden becsvágya az volt, hogy megbújjon a jelentéktelenben, a kicsik és együgyűk között, szóval, hogy közönséges embernek lássák és tartsák. Gondolom, mindenki megérti, miféle fickó az, akinek erre külön törekednie kell.”.

Gondolom — bár a szerző tanulmányában szabadkötik, tiltakozik az azonosítás ellen — a kötetet olvasva, mindenki megértheti, joggal érezheti, hogy Székely János épp a legnemesebb emberi, gondolkodói erények tekintetében nevezhető Arany kései leszármazottjának. Jelenléte e korban, mely oly fájdalmasan nélkülözi mindazt, amit ő képvisel —, legálább is vizsgálató, ha már megnyugtató nem lehet.

Nem véletlen, hogy az írásokban vissza-visszatér az anakronizmus és az emancipáció problematikája. (Ez utóbbi alatt Székely az általános erkölcsi törvényektől és értékektől függetlenedést, és a gögben egységesült civilizációt érti.)

Az emberi létezés állapotának vizsgálata hol nyilvánvalóbban, bevallottan, hol rejtettebben, a kötet minden darabjában jelen van, igazi kibontása pedig a két mítosz — a Cantata profana és a Gilgamesz eposz Enkidu epizódjának — nagyobb lélegzetű elemzésében valósulhat meg.

A Cantata profana Bartók által fordított és archaizált

változatát —, amely jelentősen eltér az eredeti román colindától — a szarvaslétet önként vállaló fiúk gesztusát az „emberi társadalom válsághelyzetére felelő, regresszív — romantikus utópiának nevezi Székely —, s ez aligha lelkéből lelkedző véleménye, hanem a kínzó szükségszerűség fel-, és beismerése.

A Gilgamesz epizód elemzése a természeti lény példáján az ártatlanságról mondhat el egyet s mást: „Aki tisztá, az kívül esik a félelem, a halál, az erkölcs szeptemán. Otthon van a világban, akár az állat, vagy a gyermek.”.

Am a civilizálódás folyamatában elveszik az ártatlanság, az ember hontalan lesz a természetben, tehát emberi mivoltában függővé válik; csábítható és manipulálható: „... az emancipáció megfosztott minket az ellenállás képességtől, szociális szabadságunk egyetlen reális (belső) biztosítékától — és ezt szabadságnak nevezte el!” ... „Az emancipáció felszabadított minket belülről, hogy kívülről anélkül nagyobb rabságba döntson.”

Az enkidui és a társadalmisított emberi élet ilyenét szembe állítása ugyancsak atavisztikus, romantikus regresszióknak tetszhet, de épp így tekinthető a morális „válsággal felelő ember kétségbeesett kiáltásának is.

Csak hit vagy cinizmus kérdése.

(Iőrinczy)

A JATE Herman Ottó Kollégiuma fotópályázatot hirdet november 7. alkalmából, természetfotó, valamint kötetlen témakörben.

Fotópályázat

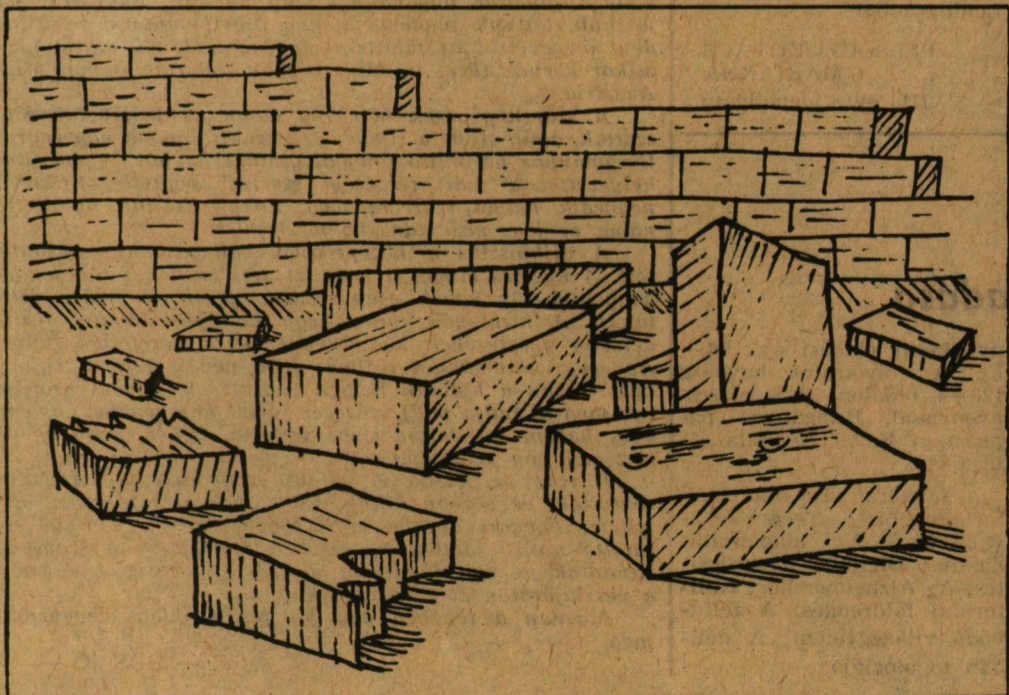
hely: 1985. november 2. JATE Herman Ottó Kollégium, 601-es szoba.

Eredményhirdetés és fotókiállítás megnyitása a Her-

man társalgójában, 1985. november 14-én, csütörtökön 16 órakor.

A beküldött képek hátoldalán kérjük feltüntetni a mű címét, a készítő nevét és lakcímét.

Kovács Pál, II. biológus a fotókör vezetője

Peruról, Bolíviáról

Latin-Amerikában a katonai kormányzatok egymásra adják át helyüket a polgári vezetésnek. Csódtömeggel a hátuk mögött, visszavonulnak ugyan, de mindig fennáll a jobboldali fordulat veszélye. A baloldali kormányzat nem garancia, csupán lehetőség — ezt mutatja két ország, az Andokban: Bolívia és Peru. Számítlan eltérő vonások mellett az újszerű polgári rendszer gondjaiban, hegyi adósságokban és a kábítószerek megszüntetéséért vívott harcban hasonlóak egymáshoz.

Victor Paz Estensoro, Bolívia elnöke, már állt az ország élén 1952—56-ig, majd 1960—64-ig. Hugo Banzer diktatúrája idején távol tartotta magát a politikától (1971—78), jelenlegi elnöksége a felelősségvállalás túlvezeklésnek tűnik.

A Bolíviáról elnevezett ország 1 millió négyzetkilométernél nagyobb területével, 6 milliós lakosságával, bőven szolgált szomorú világszenzációkkal. Két fővárosa van: La Pazban 850 000 ember él, a hivatalos fővárosnak, Sucrenek (ahol a Legfelsőbb Bíróság székel) mindössze 85 000 a lélekszáma. A népesség öt százaléka fehér, harminc százalék felett van a meszticek száma, a többi spanyolul alig tudó kecsua és aymara indián. Asványkisekben a világ egyik leggazdagabb országa, mégis Paraguay mellett a legszegényebbek közt tartják számon. Az egy főre jutó nemzeti jövedelem 570 dollárnak felel meg, az analfabétizmus 37 százalékos, az átlagéletkor 50 év. Politikai rendszeréről annyit, hogy 160 év alatt mindössze 10 elnök töltötte ki a hivatali idejét teljesen.

A munkavédelem, az orvosi ellátás, idegen szavak az országban. A pénzügyi stabilitás legalább ennyire ismeretlen szó Bolíviában. 2100 százalékos az infláció — és 45 000 millió dollár az adósság. A legkisebb bér 4 millió peso havonta, itt igazán zsákszám keresik a pénzt — annyi a bankjegy.

Az adósság szempontjából Bolívia szomszédja, Peru sincs jobb helyzetben. Kevesebbet tartozik a nagy világbankoknak, de a kölcsönök és kamatok visszafizetése úgyszólván lehetetlen. Ez jóval kevesebb ugyan, mint Brazília 101 800 milliós, vagy Mexikó 95 900 milliós tartozása, de az anyagi erőforrásokat tekintve, a türehatáron túl van.

Rolando Victor Cuadros, a Bányászok, Vas- és Fémkohászok Nemzeti Szövetségének elnöke a havannai értekezleten főleg a miért-ről? beszélt Altalános latin-amerikai perspektívában mutatta be hazája gazdaságát. Cuadros nem a tényeket boncolgatta, hanem a nemzetgazdaságot megbénító adósságtenger okait kereste.

Peru adóssága 1985-ben 14 000 millió dollár volt. Ha csak a kamatokat és az esetleges törlesztéseket vesszük, ez 3700 millió, mialatt az összes exportbevétel a 3100 milliót nem haladja meg. A szónok a nagy mo-

nopóliumokat tette felelőssé, amiért már akkor is kölcsönt kell felvenni, hogy fizetni tudják a kölcsönt.

Jó szándékú, de kételkedes katonai kormányzás után az Amerikai Népi Frontadalmi Szövetség pártelnöke, a szociáldemokrata Alan Garcia lett Peru elnöke. Legalább olyan keresztet vett a vállára az államfői tiszttel, mint Bolívia első embere. Kevés elnökre néztek ilyen nagy várakozással, mint az „új latin-amerikai Kennedy”-nek, vagy „új Fidel Castro”-nak nevezett Garcíára. A remény a legjobb valuta — mert mindig és mindenütt beváltható — ez az egyetlen, mivel Alan Garcia bőven el látva.

A reménypótlék Bolíviában a coca üzlet. A magas házak, a Mercedes taxik, a zuppenzváltók, az újjgazdagok és az ültetvényesek mind a Coca-cserjéből élnek. Bolívia bányász országból coca ország lett. Egyedül Cochabambában 20 000 tonna cocát szüreteltek le, a többi országrészben is gazdag volt a termés. A látványos akciók Rolando Suárez „coca-király” ellen, csak tüneti kezelést jelentenek. A cserjét elégetik, a port elköbözzák —, de ahogy a különleges osztag helikoptere a levegőbe emelkedik — minden kezdődik előlről, mert ebből él a vidék lakosságának legnagyobb része.

A nagy coca-maffiózók keze messzire elnyúlik, a megvesztegetéstől az esetleges politikai fordulat előkészítéséig, mindenhová elérhet. A jobboldali fordulat fenyegetettsége az a takaró, ami alatt tovább folyik a drogüzlet. A kormány gazdaságpolitikája miatt sztrájkolók mögött a coca kiskirályok állnak — ők még a feltétlenül szükséges megszorításokat sem akarják tűrni. Kiszéreties emlékeztet mind az a másik szomszéd: Chile történetére. Alende elnök idejében. Peruban mások a lehetőségek. Coca-csempészet ott is van, de ez jóval kisebb, mint Bolíviában. „Holnap fogunk fizetni” — mondta Rómában Alan Garcia, perui elnök. „Az az igazság, hogy Latin-Amerika a jelenlegi körülmények között egyszerűen nem tud fizetni.” Mikor lesz ez a holnap? 10, 15, vagy 50 év múlva, ezt ma még senki nem tudja, de biztos, hogy a kölcsönadók még 10 évig sem várhatnak.

Alan Garcia szerint az ipar fellendítésében, az exportképes és valutát hozó iparágak támogatásában, a sol leértékelésében, és a türelemben látja a megoldást. Ahol a lakosság 60 százaléka nyomorban él, más út alig van.

Bolívia és Peru hasonló világlajtságot mutatnak. A fizetésképtelenség gazdasági összeomlást, politikailag erős jobbratolódást jelentene, nemcsak a két országban, hanem az egész földrészen is. Sorsuk, a kihívásra adott válaszuk a világpolitikában is döntő lesz.

ROZSNYAI JENŐ

Egyetemünk vendégei
Leningrádból

Az időpont július 4., 11 óra 30 perc, a helyszín a Keleti pályaudvar, Budapest. Kétnapos farszto utazás után, ötórás késéssel megérkezett a Budapest-expresszsel a leningrádi Tanárképző Főiskola húsz fős csoportja. 18 diák, köztük három fiú és két férfitanár. A fogadók az Idegen Nyelvi Lektorátus tanára, Liza, a TTK gazdasági földrajz tanszékének ifjú oktatója, Ági és két joghallgató lány.

Ismeretlenül, de barátságosan üdvözlöttük egymást a kicsit félénk bemutatkozások után. A tömegközlekedés segítségével jutottunk el a minden diákkönyvelemmel ellátott Nemzetközi Előkészítő Intézet kollégiumába, ahol öt éjszakára kaptunk szállást. Megérkezésünk után egy rövid lélegzetű megbeszélésen a vezető nyelvtanár elmondta a legfontosabb tudnivalókat, Budapest térképpel látott el mindenkit, kiosztotta a soknak nem mondható költő- és kosztpénzt a vendégeknek. Mint azonban később kiderült, mégis jól kijöttek pénzükből, hisz önellátók voltak. Minden szálláshelyen kisebb konyhára volt szükségük, de legalább egy minitűzhelyre, ahol napi ételüket, legtöbbször a jól ismert kájsjúkat és káposztás ételeiket elkészítették. Egyik reggel cseppet sem alternatív megoldásként, a barát-nómmel mi is kaptunk meghívást.

A Budapesten töltött 4 és fél nap alatt megnéztük számos nevezetességét fővárosunknak. Egy másik nap Szentendrére ment a csoport hajóval. Az ottani látványosságok megtekintése után kellemesen elfáradva érkezünk haza. Az igen sűrű program után jölesett egy szabad nap, amikor vendégeink megismerkedtek Budapest vásárlócentrumaival.

Kényelmes úton érkezünk Szegedre, ahol új nyelvtanár és egy mikrobusz várt bennünket. A csomagokkal sokkal kevesebb gondunk volt most, míg elértünk a JADÓ-ig. Ott a földszinti folyosót kaptuk meg. Az egyetlen házipár is külön szobához jutott. A gyéke-nyeket is használhattuk a strandon.

Körülbelül egy hetet töltöttünk Szegeden. Ezalatt vendégeink megismerkedtek a földrajz tanszékkel, előadást hallgattak Magyarországról. Meglátogatták a Gabonakutató Intézetet, elutaztak Algýre, az olajmezőre, és megtekintették a Dél-Magyarországi Pincegazdaság Márküzemét, valamint a mezőhegyesi ÁG-t, külön érdeklődéssel figyelték, ahol orosz nyelvű szak-kisérletet is kaptunk. Kulturális programokban nem volt hiány, többször is vitük őket strandra, moziba, diszkóba. A JATE Klubba tagsági belépőt is kaptunk. Néhányan közülük Szeged éjszakai életével is megismerkedtek, például az Egri Borozón keresztül. A Tiszaparton nagyokat napoztunk, és esténként a sakk- és dőmpartik mellett ismer-

kedtünk egymás népszokásaival, dalaival.

17-én délelőtt fölszedelőkötöttünk, és elindultunk következő állomáshelyünkre, Zirc. Útközben azonban fél napot Bugacon töltöttünk, a Pusztai-tourist Bács-Kiskun Megyei Idegenforgalmi Hivatal és a Kiskunsági Nemzeti Park vendégeiként, ahol szakkisérletet és ingyenes belépést biztosítottak nekünk.

Megtekintettük a híres lovasprogramot. A pusztai életét bemutató múzeum után kis pihenőre, felfrissülésre, betértünk a lovasistállóhoz. Utána egy jó órási program keretében igazi szakmai teregyakorlat következett az ósborókás területen. Idáig fogatokkal közlekedtünk, hisz szigorúan védett nemzeti területről van szó. Részletesen elmagyarázták az itt élő relictumokat (különböző állat- és növényfajok), a bugaci növényvilágát. Mindezek után nagyon elfáradva, fülünkig porosan, éhesen és szomjasan estünk be a Bugaci Csárda kapuján. Itt igazi pusztai gyulással, lán-goló palacsintával és vörösborral vártak bennünket.

Zircen, az Apátság tövében volt újabb „táborhelyünk”. Sajnos, az első este igen mostoha körülmények között mosakodtunk, egy kis üzembazar miatt, de a továbbiakban jól éreztük magunkat. Habár egy kissé messze esett, elmentünk Sopronba is, ahol a Belváros és a Lővérek szépségével kápráztattak el bennünket. Sopronkőhidát érintve, a fertőrákosi kőfejtőt is megnéztük.

Közeg a kevés idő miatt kimaradt. Közel lévén azonban a Balatonhoz, meglátogattuk Tapolcát, ahol nagy meglepetésünkre a távasbarlangot gyalog tekintettük meg —, nem volt benne víz. Felmásztunk Sümeg várához is, és Badacsonytomajnál a bazaltorgonához.

Az utolsó nap szomorú és vidám beszélgetésekkel telt el. Címeiket cseréltünk, na és hogy el ne felejtjük őket, ajándékokat kaptunk barátainktól. 26-án indultak haza, a Keleti pályaudvarról. Konnyes szemmel búcsúztunk...

A Lektorátus évek óta ismétlődően szervezi ezeket a programokat. Leningrádi egyetemisták jönnek Magyarországra, és szegedi diákok mennek Leningrádba. A szovjetek részéről teregyakorlat, a magyarok részéről nyelvyakorlás, ez a közel egy hónap. Az idén 22 napot töltöttek Magyarországon barátaink. Ez a 3 hét végül is vidáman, kellemesen telt el a kisebb-zökkenők ellenére. Remélhetően tartós barátságok szövődtek a sok-sok élményből. Köszönjük a lehetőséget, hogy részt vehettünk ebben a KISZ-munkában. Nem sajnálva az időt, még a pénzt sem, szívesen vállaltuk, remélve, hogy jövőre újra találkozhatunk velük, Leningrádban.

PELSÓCZI-KOVÁCS
MARIANNA
III. évf. joghallgató

A királynő mondja

Szeged szépségkirálynője: Ördög Erika, jelenleg a tumányegyetem első éves magyar—orsz szakos hallgatója.

— Mi készített arra, hogy indulj a szépségversenyen?

— A verseny által sok olyan helyre eljuthatok, ahová egyébként nem, és sok érdekes emberrel megismerkedtem, főleg Pesten, művészekkel, akiket idáig csak a tv-ben láttam.

— Megváltozott-e életcélod azzal, hogy szépségversenyt nyertél?

— Semmit nem változott, ugyanúgy járok továbbra is az egyetemre, és elsősorban az a fontos, hogy tanuljak.

— Mit vársz az egyetem-től?

— Egy egyetemről mit lehet várni? Semmit, remélem, hogy sikerülni fognak a vizsgáim, mert elég nehéz így, hogy sokat utazom a verseny miatt, és elveszi az időmet a tanulástól.

— Megtaláld az egyetem-en a helyedet?

— Középkor után nehéz megszokni, hogy reggeltől estig bent vagyunk az egyetemen, és az ember hajlamos arra, hogy lazítson, pedig tudom, hogy nagyon kell tanulnom.

— Milyen egyetemistának lenni?

— Jó, de azért jobban szeretnék gyerek lenni, meg akkor fiatalabb is lennék.

— Egy 18 éves szépségkirálynő visszasírja a fiatal-ságát?

— Vissza, sokkal jobb volt... jobb gyereknek lenni, megmaradni, mint felnőni.

— Csoporttársaid hogyan fogadták azt, hogy egy szépségkirálynővel kell együtt dolgozniuk?

— Szerintem, a tanárim nem nagyon tudnak róla, a csoporttársaim meg örültek, aranyosak voltak.

— Számítasz-e anyagi sikerekre?

— Nem tudom, attól függ... Azt én is tudom, hogy akik élől gyerekek, azok elég szépen kapnak pénzt, de számítani rá nem lehet, vagy lesz, vagy nem.

— Szeretnél-e manóken lenni?

— Az az igazság, hogy amikor én elkezdtem ezt az egészet, nem tudtam, hogy felvesznek-e az egyetemre, és akkor még egy kicsit más-ként gondolkodtam. Minden lányban megvan az

(S. Balogh László felvétele)

a vágy, hogy híres legyen, manóken, vagy színész, de így, hogy bekerültem az egyetemre, az egyetem fontosabbá vált.

— Milyen nőnek tartod magad?

— Nem tartom magam jó nőnek, de örülök neki, hogy másoknak tetszem.

— Szeretted milyennek kellene lenni egy jó nőnek?

— Ezt így nehéz megmondani, látok szép lányokat, akikre azt mondom, hogy nagyon szépek és tökéletesek, de én nem tartom magam annak.

— Milyenek azok a lányok, akiket te szépek tartasz?

— Ezt így elmondani nem lehet, ezt látni kell.

— Több fiú van körülöt-ted, mióta megnyerted a szépségversenyt?

— Nem, semmivel sem, ugyanúgy...

— Ugyanúgy sokan vannak?

— Vannak, de nem érzek nagy változást azóta. Mondjuk, annyit, hogy az emberek gratulálnak az utcán.

— Hová jársz szórakozni?

— Már két hónapja nincs szabadidőm, úgy hogy, ilyen gondjaim nincsenek. Bár szeretek ismerőseimmel, barátaimmal találkozni, beszélgetni.

— Mi a helyzet a diszkó-val?

— Oda nem szívesen járok.

— Tehát, itt van egy fiatal szépségkirálynő, aki nem szereti a diszkókat.

— Nem, füstös, bűdös, és tömeg van. Nem, nem szem-másként gondolkodtam.

— esbél —

Ellenállhatatlanul

A Kongresszusi Központ zsúfolásig megtelt. Zajongott a sok színű tömeg. A zsűrin, néhány szakemberen, diákon kívül az igazi közép-réteg volt jelen.

Fél óra késéssel kezdődött a mutatvány. Antal Imre a beakadt mikrofonzsinór rágatta végig a színpadon, majd rutinosan hibázott. A zenekar nem tudta, mikor lépjen be és le, a stúdió nem tudta, mikor kell gépezene, csak a lányok sétáltak ellenállhatatlanul. Kapásból három csoportra lehetett osztani őket; egy: manóken tippusúak, kettő: diszkógörölök, három: semmilyenek. A zsűri idősebb férfitagjainak szeme elhomályosult a csodás bokák, combok (stb.) láttán. Egy nyolcvan éves bácsika a harmadik sorból távsóval nézelődött.

A huszonnyéves édeskeből húsz szép volt. Aki akart, találhatott magának álmképet. A töltelék-műsor városi kultúrhatat idézett. Még Boncz Géza intellektuális monológja alatt is beszélgetett a közönség.

A pontozás ellentétek egységét és harcát mutatta. „Néhányan, úgy látszik, hajlottak a rossz szóra.” — jegyezte meg valaki. A színetben körfül-sétáltak barátom-mal. A folyosón ugyanannyi szép nő volt. Egyszóval jól jártunk, láttunk ráadás-képp egy divatbemutatót is. Mindent összevetve, itt találtam meg azt a lányt, akitől bár-mikor kérnék tüzet... Mint később kiderült, ő volt Miss Ausztria.

A számítógépesek már rég hangoz videójátékon játszottak, amíg eljött a finálé. Szépségkirálynőnk egy Ingrid Bergmanhoz hasonlító fonyódi gimnazista lett. A második helyezettet a zsűri (érzésem szerint) segítette, Erika a negyedik helyet szerezte meg. Sokak szerint, őt illette volna meg az első udvarhölgyi fejdísz.

A dijkiosztás a középkorai balladáshoz hasonlított. A nyertes lányokat nem lehetett látni a virágszokor-hegyeiktől. Az egyéb ajándékokat eléjük, a földre rakták.(!) A királynői korona egy buddy-buildinges férfi-verseny győztesének készülhetett — a méreteiből ítélve. Az egész ceremónián Kalmár Zita nevetetett a legjobbat: Ugyan a hatodik helyen végzett, de egyéni profilja (na meg ki tudja mi?) szélezer forint készpénzhez, és egy éves kaliforniai ösztöndíjhoz juttatta. Lehet, hogy belőle lesz még egy jó poszterkép?

Durrant a pezsgő. A potyázó zsűritagok a színpadra rontottak, és sorban álltak. Chrudinák a virágokkal díszített zenekari árokba esett igyekezetében. Cintula el-sütötte utolsó időtlen poénját. A férfiak irigy szemmel bámultak, a nők féltékeny göggel hallgattak, mi pedig a vészkijáraton át az utcára léptünk.

Másnap a tévében egy jól fészült világ elevenedett meg.

— NOS JÓ —

Tudomány

A SCIENTIFIC AMERICAN magyar kiadása

Magyarországon eddig egyedülálló vállalkozásba kezd a Lapkiadó Vállalat. Gondozásában 1985. szeptemberétől magyar nyelven is, havonta megjelenik a világszerte egyik legismertebb tudományos folyóirat, a SCIENTIFIC AMERICAN. Ez az első olyan amerikai lap, amelynek magyar kiadása is készül.

A TUDOMÁNY, a SCIENTIFIC AMERICAN magyar változata megőrzi amerikai

eredetijének a formáját, kintűnő nyomdai minőségét, és természetesen tartalmában is híven követi a tengerentúli lapot. A kiadó szeretné azonban, hogy a folyóirat a magyar tudományos közélet-nek is a fóruma legyen. Ezért a magyar kiadás minden hónapban közöl egy-egy nagyobb tanulmányt ki-emelkedő kutatóink tollából, s az állandó rovatokban — például a Tudomány és tár-sadalom címűben, és a

könyvismertetőben — szintén foglalkozik ithonai tudományszak kérdésekkel. A lényeg azonban mégis az, hogy terjedelmének öthato-dában az amerikai lap cikkeit kapja kézhez magyarul a tudomány olvasója.

Az elmúlt évtizedek Scientific American számaiból vett néhány példa jól jelzi, hogy a tudomány olvasói egy újdonságokra, értékekre egyaránt érzékeny magazint várhatnak. A lap példá-

nyonkénti eladási ára 98.— Ft. A folyóiratot havonta 128+4 oldalon, ives ofszet-nyomással, Hungaroart pa-píron, a Révai Nyomda állítja elő.

A folyóirat első számának tartalmából: Technológia-választás; Az alapoktatás haszná; Digitális hangrögzítés; Az Alzheimer-kór; Kaliforniai földrengés; A felfu-vódó világegyetem; A déli-báb topológiája.

Meddig romolhat a katasztrófális mérleg?

„Az országos felmérés adatai azt mutatják, hogy a leányhallgatóknál az állós- és koordinációs képesség, az izmok ereje a középső- és középső szinthez képest csökken. A fiúknál az állóképesség kimértékben, a gyorsaság jelentősen csökken. Az izmok ereje stagnálást mutat.

A JATE Testnevelés Tan- székének oktatói által végzett felmérést az országos adatokkal összevetve megállapítható: egyetemünk hallgatóinak fizikai képessége az országos átlagot sem éri el.”

Fenti sorok az „A testi nevelés helyzete a József Attila Tudományegyetemen” című, 16 gépelt oldalas összeállításból valók. Szerzője dr. Heidrich Gáborné, az egyetem testnevelés tanszékének vezetője. Amikor arra kérem, fejtsse ki a Szegedi Egyetem olvasóinak is az összeállításban foglaltakat, szívesen „kötélnek áll”, de hozzátesszi: mindig földidegesíti a téma említése, mert igen sok anyagot írt már eddig különböző fórumoknak az egyetemi testnevelésről, de soha semmi nem változott. Kicsit már fölöslegesnek érzi erről beszélni, amikor konkrétan tenni kellene valamit...

Mindig optimista természetű lévén, mégis úgy érzem: amíg nem javulnak a dolgok, újra és újra beszélni kell róluk. Még mindig sokan vannak ugyanis, akik az iskolai testnevelés társadalmilag fontos, meghatározó jelentőségét nem látják. Hogy mi a fontossága egy egyetemista fizikai teljesítőképességének? Kézenfekvő, s messzire vezető magyarázatot egyaránt sokféleképpen lehet adni. Talán kiderül e beszélgetésből.

— Milyennek látja az egyetemet elkezdő elsőévesek fizikai állapotát a JATE-n? — kérdeztem Heidrich Gábornét.

— Közepesen gyengébbnek. Még pontosabban: az első évben sem üti meg a közepes szintet. — kezdett válaszába a tanszékvezető. — Az idej mérleg pedig még az eddigiéknél is gyengébb, egyenesen siralmas. Még a korábbiakhoz képest is erőteljesen romló tendenciát mutat az évi felmérésünk.

— S vajon mi okozza a rosszabb eredményeket?

— Amióta az iskolákban is bevezették az ötnapos munkahetet, óriási lett a gyerekek leterheltsége, már egészen fiatal korukban. Nem emlékszem, hogy nekünk valamikor is nyolc óránk lett volna annak idején, most viszont nem ritka az általános iskolában. Emellett, nagyon kevés idő

Amikor a világ élvonalához képest hanyatlóban lévő magyar élsport gondjairól van szó, sokan hozzátesszik: nem kellene nekünk világ-, vagy olimpiai bajnokok, csak a tömegek testedzése legyen magas szintű. Túl azon, hogy — ha nem is mindenáron, de — igenis kellene világbajnokok, olimpiai bajnokok ezernyi — itt föl nem sorolható — okból, nálunk a két dolog — élsport, tömegsport — nem is választható szét. Mert az csak bizonyos kör, bizonyos körülményei között volt lehetséges, hogy szinte a semmiből „kinőjön” tizenhat olimpiai arany. A társadalom, a célok, a motiváció átalakulása folytán, ma már más a cél, s az érdek is. A széles alapokon, igazán tömeges, és igazán eredményes tömegsportra épülő magas szint. S az eredményességen a tömegek esetében nem másodpercet,

helyezést értek. Hanem jó fizikumú, állóképes ifjak tömegét. Akik megfelelő fizikai alapra a szellem szép ruháját is „ráhúzzhatják”. Mert a szellemi — akár egyetemeken, akár másol szerzett — befektetés is csak így kamatozhat igazán. Hogy emellett az egyetemi sport is felvirágozhat? Az sem véletlen. Mint ahogy ezt a sportbeli nagyhatalmak példája is mindennél fényesebben bizonyítja. S a dolog megfordítható. Az sem véletlen, hogy a bányászékával összefüggésben emlegetett egyetemi testnevelés és sport mellett a magyar élsport egyre inkább néhány fanatikus megszállottjának köszönheti létét.

Cselekedni ugyan máris késő, de nem felesleges. Sőt, nem cselekedni — megbocsáthatatlan véték. Pillanatnyilag talán sokba kerül. De mi ez ahhoz képest, amennyibe kerülni fog — ha megrekedünk itt...?

jut a sportra. Aki pedig sportol, azokból mind kevesebb jut el az egyetemig, hisz egyre nehezebben összeegyeztethető a tanulás és a sport. Nyilván hozzájárul a tendenciához az is, hogy sokat veszített a vonzerejéből az élsport, kevesebb a példakép. S persze, kevesebb a sportért áldozni tudó fiatal, no meg az áldozatkész szülő is.

— Az imént az egyetemisták fizikai állapotáról szólván azt mondta: már elsőben sem üti meg a közepes szintet. Ezek szerint, később még rosszabb a helyzet?

— A felsőbb évfolyamokon még romlik a helyzet. Nekünk elsősorban a fizikai képességek szinten tartása lenne a célunk, de heti egy órában még ez sem lehetséges.

— Milyen mutatók alapján látszik a visszaesés?

— Mérjük az állóképességet — a Cooper-tesztet — a gyorsaságot, a has, kar, a gyorsaságot, a has-, kar-, hátizom erősségét, a ruganyosságot. Ezek alapján már másodéven látszik a visszaesés. A negyed-, ötödévesekről nincsen adatunk, de elképzelhető a helyzet, hiszen ott már testnevelés sincs. A testsúlyadatokból is lehet következtetéseket levonni. Két változat van ugyanis döntően — főleg a lányoknál. Vagy elhíznak az egyetemi évek végére, vagy káros mértékben elsoványodnak.

— Milyen veszélyeit látja az itt felsoroltaknak?

— Egyrészt, a szervezeteik kevésbé ellenálló, könnyebben megkapják a betegsége-

ket. Másrészt, a tanulással járó idegi terheket sem bírják, a vizsgaidőszak végére sokan kikészülnek. S az egyetemről kikerülve ez a helyzet csak romlik. S hogyan fognak így végigállni, végigbeszélni 45 percet? Nem beszélve arról, hogy nagy részüket pedagógus lesz, s ha sosem sportoltak, a tanítványaiknál is mindig utolsó helyre teszik majd a kirándulások, a sport jelentőségét. Apró, kirándulás. Rengetegen nem tudnak úszni a hallgatók közül. Túl azon, hogy emiatt a víz örömei kiesnek az életükből, ha ne adj' Isten, egy kiránduláson fuldoklani kezd egy gyerek, ki megy érte...!

— Van egyáltalán, aki rendszeresen sportol?

— Kevesen, de vannak. A bölcsészkar első három évfolyamán 21-en, a TTK-n a fiútöbbségből adódóan viszonylag nagyobb számban, 67-en, míg a jogi kar első két évfolyamán 30-an. Ebben a számban persze az alacsonyabb szintű bajnokságokban szereplő JATE SC sportolói, játékosai is benne vannak. A magasabb szinten, külső egyesületben sportolók száma mindössze 2-3 karonként. Ez is annak a jele, hogy az élsportot nem lehet összeegyeztetni a magas szintű tanulással.

— E lehangoló adatokat, tényeket hallgatva az embernek az is eszébe jut; vajon, ha jobbak lennének a sportolási lehetőségek az egyetemen: többen élnének vele?

— Biztos vagyok benne. A hallgatók többségében lenne igény a mozgásra, ha nem kötelező, akkor is. Ha csökkenne esetenként túfított tanulmányi leterheltségük, s

ha helyük lenne a sportolásra — óriási lenne a fejlődés. Ehhez persze az kellene, hogy úszhassanak, teniszezzenek, amikor erre idejük van.

— Most hogyan állnak létesítmények dolgában?

— Tornaterem szempontjából katasztrófálisan. Oszlopos termünk eredetileg felvonulási épület volt, pozdorjából van, s mivel lejárt a műszaki engedélye, rég le kellett volna bontani. Semmiféle labdajáték üzésére nem alkalmas, ahogy az Egyetem utcai, kis létszámú csoportok foglalkozására egyébként megfelelő kör-tornateremünk sem. Szabad téren kicsivel jobb a helyzet, több sportágra is alkalmas salakos és bitumenes pályáink vannak. Van két ócska tenispálya is, amit hallgatók, oktatók, dolgozó és családtagjaik egyaránt használhatnak, így állandóan zsúfolt. De ha esik egy eső, két hétig nem lehet rámenni. Összességében azt mondhatom: kevés létesítményünk maximálisan ki van használva, talán ez is baj részben. Nagyon elhasználódnak ugyanis, és nincs pénz a felújításra. S arról még nem is beszélve, hogy a környék lakóinak, valamint volt hallgatóinknak is lenne igényük az Ady téri sporttelepen való sportolásra, de ezt már képtelenek vagyunk fölvenni.

— Remény a javulásra?

— Itt?? — néz rám csodálkozással a tanszékvezető. — Hosszú évek óta szorgalmazzuk, csak azt, hogy a jelenlegi salakos pályák helyén két műanyag tenispályánk legyen. Időjárástól függetlenül egész évben lehetne használni, nem kellene a nehezen és drágán beszerezhető salakkal foglalkozni. Rövid idő alatt megtérülne az ára, de ennyit sem tudunk elérni.

— S a komoly, eredményes munkához mire lenne szükség?

— Egy uszodára és tornacsarnokra — ez a tárgyi oldal. Emellett, az egyik leglényegesebb a minimálisan heti két testnevelési óra lenne, a képzés egész időtartama alatt.

— Hogyan látja ebben a helyzetben kollégái, a tanszék oktatóinak munkáját?

— Mindenki úgy végzi, ahogy lehetséges ilyen körülmények között. Nyilván egyes helyzetekben nem túl lelke-ek, de mindent megpróbálnak azért, hogy a hallgató a testnevelésórán töltött minimális időben is kapjon valamit, jól érezze magát.

BALOGH TAMÁS

JATE SC elnökségi ülés

A JATE SC szeptember 23-án, 18 órakor megtartotta a tanév első elnökségi ülését, ahol dr. Kocsondi András, a JATE SC elnöke köszöntötte a megjelenteket, és ismertette a napirendi pontokat.

Az első napirendi pontként dr. Andor József és Papp Lajos edzők a röplabda szakosztály éves munkájáról adtak tájékoztatást. Elmondták, hogy a megyei röplabdabajnokság komolyabb is lehetne és kevés, jól felkészült versenyző érkezik az egyetemre.

Második napirendi pontként Varga Attila, szakosztályvezető számolt be a Tae

Kwon-Da karate szakosztályról: a versenyeiben egy EB aranyérmét és két EB bronzérmét sikerült szerelniük. A szakosztályvezető a magyar válogatottal tavasszal Koreában edzőtáborozott, ahonnan gazdag edzéstapasztalattal érkezett haza, melyet szeretne átadni.

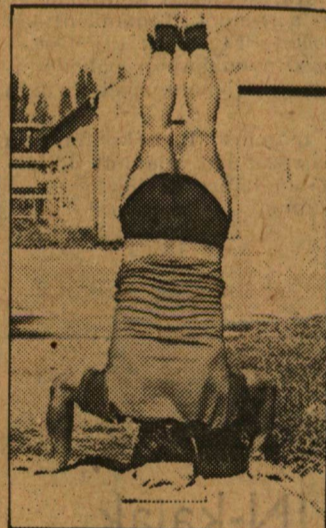
Utolsó napirendi pontként dr. Ormándi János és Kecskeméti Gábor táborvezetők számoltak be a nyári kajaktábor tapasztalatairól, s egyben javasolták, hogy a következő évben a tábor sportosabbá tétele érdekében, Tokaj—Szeged közötti távon rendezzék meg az egyetemi vizeitábor.

Fejreállta^m

Ha van néhány perced, s nem kerüli el figyelmedet az utolsó előtti oldal, akkor kérlek, ne legyintsél e néhány röpke sor tartalmán. Ugyan, hol van már a „tavalyi hó”, a vizsgaidőszak minden megpróbáltatása, stresszhelyzete? — kérdezheted mosolyogva. Tudom, „letudtam”, mondod a szigorú ismert „Justitia oltáráról” kijöve az éppen utána következőnek. Nagyon kemény megmérettetés ez, ahol a nem tudást lepellezni legalább akkora fejtörény, mint a tudásról számot adni. No, és? — kérdezheted, ez mindig így volt, így lesz. Mire szeretném felhívni mégis a figyelmed? Hallottam, tudom, nem kellett hozzá közvéleménykutatást végezni — mert sajnos igaz —, egyre kevesebb az állóképessége, idegi, fizikai terhelhetősége a ma egyetemi hallgatóinak. A leírtak a vizsgaidőszakban tetőznek. 10 hallgató közül — ha bebizonyítod állításom ellenkezőjét, és pontatlannak tartod a tényeket, akkor boldog leszek, mert nincs igazam! — 9 számolatlanul szívja a cigarettát, amelyet napi 5-6 kávéval „spékél”, étkezése rendszertelen, idegítő izgatással, nyugtatókkal egyensúlyozza, életmódja szakfrazéológiával leírva sportsze-

gek foglalják el. Az infarktus már egyre fiatalabb korosztályokat érint, terjed az elhízás, nő a fekélybetegségek száma, és így tovább. A közvélemény még mindig nem jutott el oda, hogy a megelőzést legalább egyenrangú orvosi feladatnak tekintse. Ennek lényege az a felismerés, hogy hiába változtatjuk meg az ember környezetét, s hiába szüntetünk meg mind több környezeti ártalmat, ha nem változik meg maga az ember. Ha nem válik alkalmassá arra, hogy okosan éljen a modern, civilizált élet előnyeivel; elkerülve annak hátrányait. Hogy stilszerűen talpra álljon, beülről vezelve, átélve a mozgás egészségfenntartó örömét — nem hivatkozva az elégtelen feltételekre! — kocogjon, ússzon, kerékpározzon, bodyzzon, labdázson. Amatőr szinten műveljen minden olyan sporttevékenységet, amely hozzásegítheti a ma is modern athéni nevelési eszmény, a testi és szellemi tökéletesség — kalokagathia — eléréséhez. Hogy az egyetemen dolgozó testnevelő ne csodálkozzon el azon a nyilatkozaton, amelyet egy tekintélyes napilapban egy hazánkban tartózkodó finn sportvezető az újságíróknak adott imígyen:

— Rendszeresen járunk síelni az Alpokba is, s olyankor, kérem vegye szó szerint, 50-60 kilométer teszünk meg naponta. Az előbbi néhány sor tökéletes ellentéte az a tapasztalat, melyet az illető tanár óráin szerez. Ird és mondd, 2-3 km futás-kocogás-járás után nem egy esetben rosszullét, hányinger kerülgeti leendő orvosainkat, gyógyszerészeinket, bölcsészeinket. Egy pillanatra tedd fel magadnak a kérdést: Én is közéjük tartozom?

Vízitábor '85

(Ormándi János felvétele)

tos növelésével edzettek. Evezés után, a késő délutáni órákban úszási és sza-

bátyó” által készített halászlével és diszkóval búcsúzott a kajaktábor Tiszakécskétől, ahol nagyon kellemes, vendégszerető emberekkel ismerkedtünk meg.

Mindszentre való érkezésünkkor a „telt ház” táblát ki lehetett volna tenni, ugyanis csak hosszas keresés után, és a vízparttól távol, sikerült táborhelyet találnunk.

Szegedre verőfényes nap-sütésben, tiszai sporttelmennyekkel gazdagodva érkezünk meg. Szeptember 27-én a kajaktábor résztvevői ismét összejöttek, ahol megtekintettük a táborról készült színes és fekete-fehér fényképfelvételeket.

— Ormándi —

rútlén. Nem szeretnék ismétlésekbe bocsátkozni, papírra vetni a már annyiszor elhangzottakat, pontosan meghatározni az egészség fogalmát, megtartásának gyakorlati színtereit. Feltételezem, ezt még azok is tudják, akiknek a sporthoz való affinitásuk a nullához közelít. Mindössze néhány pillanatra szeretném figyelmedet saját egészségedre irányítani, addig míg van. Úgy tűnik, egy circulus vitiosus foglya lett a ma ember. Egyértelműen javultak életfeltételei, többet is élhetne ugyanennyi naptári időt tekintve, mint a régi korok embere, de a szomorú statisztikák élén a járványok helyét az ideg-, szív-, vérkeringési betegsé-

„Hogy te ki vagy, három tényezőn múlik:

Mit örököltél?

Mennyit alakított rajtad környezeted?

Mennyire alakítottad te át szabad elhatározásból az öröklött anyagodat és környezetedet?” — írja H. Huxley.

Ha tisztában vagy önmagad lehetőségeivel, dönthetsz afelől, hogy melyik alternatívát fogod választani. Próbáld meg már holnapról egészségesebben élni, hogy „talpon maradhass” a vizsgaidőszakban, és szaporodó éveid során is. Ehhez a nemes elhatározásod kívánok szorgalmat, kitartást, maradandó mozgásélményt!

Sporttársi üdvözzel:
ÖRDÖGH ISTVÁN

Félelem

Tény: a főiskolások kollégiumai nem jó kollégiumok. Ezt onnan tudom: naponta hallok tőlük, hogy a kollégiumban nem tudnak aludni, hogy amióta ott laknak, nyugodt estéjük még nem volt, s ha eddig nem volt, miért lenne másképpen ezután, hogy ők ezt nem bírják cernával, és hogy előbb-utóbb el fognak onnan költözni. (Egyébként úgysem költöznek el, mert nincs hová).

Ugyanakkor léteznek egy másik tény is: az egyetemisták szállásai sem jobbák. Különbőség mégis van, mégpedig az, hogy az egyetemisták mernek beszélni erről, a főiskolások pedig nem mernek, de nem is akarnak, legalábbis az újság számára nem. Se a kollégiumról, se semmiről, ami a főis-

kolával kapcsolatos. Hogy miért nem mernek? Nyilván azért, mert félnek, más magyarázat erre nincs. És hogy miért nem akarnak? Mert nem akarnak maguknak rosszat. Én pedig egy szóval sem mondom, hogy nincs igazuk. Szerintük ugyanis megalázó hercehurcák, vizsgajegyek, félvekek múlhatnak azon, mit nyilatkoznak és hogy nyilatkoznak.

Allításuk valós mivolta egyébként legfeljebb azal bizonyítható, hogy olyan cikkekre, amely a főiskolások problémáit tárgyalná, s amelyben fel lett volna tüntetve a „nyilatkozó” hallgató teljes neve és szakpárja, ebben a lapban csak a kivétel számára akadt példa.

— efcse —

Tombolás vigyázzállásban

Üvegtörők

Hát üvegtörés nem volt. Nem is lehetett volna, olyan alaposan megmotozták a közönséget. Egyenként, a bejáratnál.

A 140 Ft-os egységárú jegyért az Újszegedi Szabadtéri Színpadon szeptember 20-án nem csupán Hazel O'Connort kaptuk cserébe. Végigmustrálták táskáikat, megtafogatták pulóvereinket, és azt is közölték, hogy akinél esernyő, magno vagy üveg van, sürgősen szabaduljon meg tőle, mert

különben — belépőjegy ide, vagy oda — kívül reked.

Aki a kordonon átjutott, még mindig nem biztos, hogy lazíthatott. Ugyanis, a koncerten levők fele majdhogynem vigyázzállásban volt kénytelen „végigtombolni” a műsort, mert legalább kétszer annyi jegyet adtak el a szervezők, mint amennyi ülőhelyet biztosítani tudtak.

A plakátok Hazel O'Connor és a KFT közös turné-

ját hirdették. De honnan ered ismeretségük?

Nős valamikor, tavaly, decemberben találkoztak, mégpedig, amikor Hazel Budapesten, az Erkel Színházban, először lépett magyar közönség elé. Akkor a KFT az előzenekar tisztét töltötte be. Tulajdonképpen vállalták — persze kicsit kiegészülve. Például Claire Hurst-tel, aki szinte David

Bowie női alakmása, és káprázatos szaxofonjátékos.

Hazel szuggesztív egyénisége az öt évvel ezelőtti énekes-színésznőt idézte, de dalait egészen másként, funky-stílusban adta elő, kevésbé punkosan. Hogy ez mennyire vált előnyére, az „eredeti” Üvegtörőknek, vitatható. A tapsból ítélve, a közönség ezt elnézte a sztárnak.

S a kellemetlenségeket is — a szervezőknek. SZÉKELYHIDI ÉVA

Pályázati felhívás

Az MKKE Rajk László Szakkollégiuma, az ELTE Jogász Szakkollégiuma, a BME Martos és Münnich Kollégiuma és a KLTE Tóthfalusi Sándor Kollégiuma közösen rendezte meg 1985. augusztusában a IV. Országos Szakkollégiumi Találkozót. A találkozó hat napján társadalmunk fontos, létünk és jövőnk szempontjából megterhelhetetlen problémái kerültek megvitatásra. A táborban részt vevő mintegy harminc intézmény több mint kétszáz képviselőjének közös gondolkodása során bebizonyosodott, hogy az egyetemi—főiskolai réteget egyaránt foglalkoztató, s egész társadalmunkat érintő problémák szakszerű feldolgozása a leendő értelmiségieknek nemcsak igénye, hanem feladata is. Ezért a találkozót szervező kollégiumok pályázatot hirdetnek tudományos igényű pályamunkák készítésére az alábbi kérdéskörökben:

1. Modernizációs ideológiák és alternatívák a mai Magyarországon.

2. Műszaki elmaradásunk; a fejlődést gátló tényezők felszámolásának lehetőségei.

3. Környezetünk védelmének helyzete, környezetszennyezés, a védekezés lehetőségei.

4. A szegénység okai, kezelési lehetőségei, a szegény rétegek helyzete a mai Magyarországon.

5. A közép-kelet-európaiság eszméje, a térség népeinek egymásra utaltsága, kapcsolatai.

6. A civil társadalom kibontakozásának keretei, mozgásterületei a mai Magyarországon. A kisközösségek, a helyi társadalmak.

A pályázaton részt vehetnek jelenlegi egyetemi és főiskolai hallgatók, illetve azok a pályakezdeők, akik 1985. január 1. után szereztek diplomát. Csak eredeti, még máshol nem publikált, 40—50 gépelt oldal terjedelmű tanulmányokat várunk. A pályamunkák értékelése: A szervező bizottság bírálókkal véleményeztetni a dolgozatokat, majd az azok felolvasására szervezett konferencián elnöklő zsüri dönti el a végső sortrendet. Témánként két díjat osztunk ki; az I. díj 6000.— Ft; a II. díj 4000.— Ft. A szervező bizottság a legszínvonalasabb pályamunkákat önálló, vagy közös publikációs lehetőséggel kívánja segíteni.

A beadási határidő: 1986. március 31., a konferencia időpontja: 1986. május. A pályázatokat ajánlott küldeményként 3 példányban az alábbi címre kérjük: MKKE Rajk László Szakkollégiuma Tóth István Budapest, VIII., Makarenkó u. 20. 1085

Csikicsuki

Ismét elkezdődött a békés buliüldözések egyike, melyeknek hangulatát néha nem csupán a másnapos kettésre kiszervezett zárt helyek előérzete, (ld. még Dali: A polgárháború előérzete), hanem más is megzavar. A zárhelyiket juttatja a bulizó hallgatóság eszébe ugyanis az, ha a buli helye a szós szoros értelmében zárt hely, nevezetesen a JA-Kara. Megspékelve azzal, TE Bölcsészettudományi Kara. Megspékelve azzal, hogy nem csak a befelé igyekvő nem-kiváltságos elemek találtak zárt ajtókra, hanem azok a szabályos meghívóval rendelkezők is, akik a buli közepe felé uram bocsás megunták azt, s úgy döntöttek: az est további részét egy másik szórakozóhelyen, esetleg ágyascskájukban folytatják. (Nem értendő félre, hogy a BTK itt vé-

letlenül szórakozóhelynek nevezetett, és az ágyacska szó sem, amelynek itt alvóhelyi funkciója hangsúlyoztatott.) Eme bulit-meguncsizó eretnekektől ugyanis azért vonták meg a távozás lehetőségét, hogy legyen ki-vel kitakarítani a „dolgok” végezetével csataterhez hasonló buliszínhelyet. Mivel az elmenni készülőket nem tartoztak a rendező szakhoz, a takarításban inkompetensek lévén aznap este nem a seprő és lapát buzgó forgatásában vélték megtalálni önkitalajesedési lehetőségeiket; az egyik földszinti ablakon át voltak kénytelenek elslisszolni tehát. Hogy pontosan melyikben, annak nyilvánosságára hozására moratóriumot rendeltek el, nehogy a következő buliig e jótékony kibúvó (kiskapu? nagyablak?) betapasztassék. — sanYis —

Megbukott

Egyik barátomról van szó.

Megbukott. Harmadévi végén történt a „baleset”, a tárgy: angol nyelv. A „hivatalnak” paragrafus szerint persze igaza van, ezt nem is kétem. Aki beszámolóit szeptemberig nemigen) jár órára, s a halogatja, míg végül az angol félévet el akarja halasztani, az tényleg megérdemli! Azzal szemben az EGYETEM-nek példát kell (végre) statuálnia! (Még magyartörténelem szakon, harmadévi végén is...) Teljesen jogos, hogy megbukott!

Igen ám, csak hogy nem holmi bukácsoló, fafejű

nebulórol van szó, hanem egy jeles tanulórol.

Akit az angol gyakorlati jegy nélkül ugyanazon EGYETEM tanárai mind levizsgáztattak, sőt be is iratkozott a következő félévre minden különösebb nehézség nélkül. (Angolból — megelőlegezve — egy kettést írtak be a nagykönyvbe.)

Tehát az EGYETEM (hangsúlyozom ugyanaz az intézmény!) „felvette”, őt a negyedévi I. félévére, s ugyanakkor a harmadévi II. félévének megismétlésére kötelezte.

Barátom — minden felbbezés ellenére — megbukott.

Csak ő?

— emt —

Sportsarok

MEDICILLIN-kajak

Verőfényes napsütésben került lebonyolításra a MEDICILLIN első egynapos versenyszáma, a kajak. A Szabadság úszóház gondnokának jóvoltából (egy kis húzavona után) sikerült a férfi futamot elindítani.

Sajnos a SZÖTE kajakok úszóházi elhelyezése már 2 éve nem megoldott, a kajakokat lényegében csak a hallgatói és oktatói 50—50 fős táborukban használjuk. (Kivéve azokat a lelkes sportrajongókat, akik hajlandók a SZÖTE pályáról a kajakokat az árvízi emlékműhöz lecipelni.) Így a verseny megrendezéséhez nekünk is nagy segítséget nyújtottak azok a hallgatók, akik a kajakokat az úszóházba és visszazállították.

A férfi párosban a célvonalon elsőként a Zentay Tibor Csizsár Béla párosa haladt át. Női párosban Seress Andrea, Gyovai Gabriella bizonyult leggyorsabbnak. Vegyespárosban olyan sok jelentkező volt, hogy külön

előfutamokat kellett rendezni. Végül a döntő futamban igen szoros küzdelemben első a Seress Andrea—Zentay Tibor páros lett.

A csapatversenyt nagy fölényrel a III. oh. nyerte. Örvendetes, hogy végre az oktatói csapat is kezd éledezeni, remélhetőleg sportszerető oktatóink révén sikerült a hátulsó helyről előbbre lépni.

Részletes eredmények.

Férfi páros: 1. Zentay-Csizsár 2. Kereszturi-Bandula 3. Szalay-Klucsai 4. Dr. Haraszti-dr. Lázár 5. Molnár-Vágány.

Női páros: 1. Gyovai-Seress 2. Koncz-Füzessy 3. Gyuricza-Gajdács 4. dr. Morvay-dr. Fazakas 5. Barta-Tóth.

Vegyespáros: 1. Seress-Zentay 2. Dr. Fazakas-dr. Nacsai 3. Koncz-Csizsár 4. Varga-Böröcsök 5. Kereszturi-Gyovai.

Csapat: 1. III. oh. 2. okt. 3. Gy.

Derült égből a glossza

Mivel a magyar sajtó is rekordgyorsasággal átvette szellőztetés céljából az ügget, nyilván sokaknak nem fog az újdonság erejével hatni: valaki avagy valakik, az széles kazah síkságon bolyongván egy ódon, múlt századi temetőben ráleltek egy Alekszander Petrovics nevű örnagy sirjára, aki a fejfa tanúságaszerint nem átalott versenyfarigcsállással is foglalkozkodni; a sirről fényképet készítettek, amely néhány tudós számára bizonyított arra nézve, hogy a Petőfi Sándor nevű ismert és Berék Katalin állhatatos tevékenysége folytán megkerült magyar költő nem szíratott le a segesvári csatában egy marcona kozák által és nem helyzetet teste egy közös sírba, hanem, — s most tessék megkapaszkodni — fenti jeles poéta átszúratlan testtel orosz hadifogságba esett, „rövid úton” egy kazahsztáni fogolytáborban találta magát, ahol olyan nagy vendégszeretettel fogadták, hogy félretéve, mi több, suta dobba a magyar szabadságharc leverésében visszavonhatatlan érdemeket szerzett szláv csapatok (horvátok, oroszok) iránti unszimpatiá-

Petőfi

ját, felvette családja régi nevét, a Petrovicsot, feleségül kért és kapott egy orosz nőt, s hátralévő éveit birtokain történő gazdálkodással, valamint gyermeknemzéssel töltötte. Nem feledkezett meg böngészni az (akkori) magyar szamizdatirodalmat sem, amelyből tudomást szerzett arról, hogy Bem tábornok örnagynak nevezte ki (a segesvári csatában ugyan is meg önmagát századosnak tudva tevékenykedett), így aztán érthető, hogy kazahsztáni fejfájára már az igazi rangja került.

Nos, így gondolom, ez a verzió sem sokkal furnyákosabb, mint a múlt század ötvenes és hatvanas éveiben közzsajon keringők, s tartok attól, nem is tudományosabb azoknál, hiszen néhány ismert hazai Petőfi-kutató már igyekezett elhatárolni magát tőle. Azok elterjedésének indítókai mégis sokkal világosabb: a magyarság-tudatot ébren tartani akarók a népvágyait tüntették fel igazságnak a szeleburdi, ám géniusz költér feltámasztásával, s az efféle híresztelések

jól jöhetnek némely Petőfi-epigonok számára is, lehetővé téve vörös boros, tábornüzes búsmagyarkodások közepette fűzfapoétai termékeiknek eredetüként történő elslítését. De hogy e huszadik század végi reinkarnáció mögött milyen érdekek húzódnak még csak nem is sejthető.

Mindenesetre — ámbátor nem vagyok távirati iroda — én is megsúgom valamit. A minap bejött szerkesztőségünkbe egy vékony, fiatalos tekintetű, nyolcvan év körüli úr. Attila bácsiként mutatkozott be, nagyon szép verseket hozott, engem az Arany-öszikékre emlékeztetett. Elmondta, hogy annak a bizonyos balatonszárszói esetnek nehogy bedőlünk ám: egy alteregoját érte halálos kimenetelű baleset ott, ő azóta már elvégezte a tanári szakot a szegedi bölcsészkaron, pusztán azért, hogy mégsem a Horger Antal professzornak legyen igaza. Büszkén újságotlta, hogy ő az egyetlen élő magyar állampolgár, akiről több köztéri szobor is miniatúratott, s elárulta azt is

hogy neki ezek közül a Dugonics téri tetszik a legjobban.

Mi jó egészséget és további alkotó kedvet kívántunk neki, és büszkén leközeljük verseit valamelyik lapszámunkban. Hogy milyen írói álnév alatt azt nem áruljuk el, mert Attila bácsi megkért bennünket, hogy az maradjon titok. (—di —ván)

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felolós szerkesztő: GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik havonta kétszer Ára: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint

Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai Kládja a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740

Telefon: 12-633. Telex: 82-222. Felolós kiadó: Kovács László igazgató Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720

1985. X. 23. — 3842 — ISSN: 0230-791X

Felolós vezető: Dobó József igazgató